

Problembeteenden

– Ett problem för hästen eller för oss?

Problem behavior - a problem for the horse or for us?

Amanda Birgestrand Jönsson

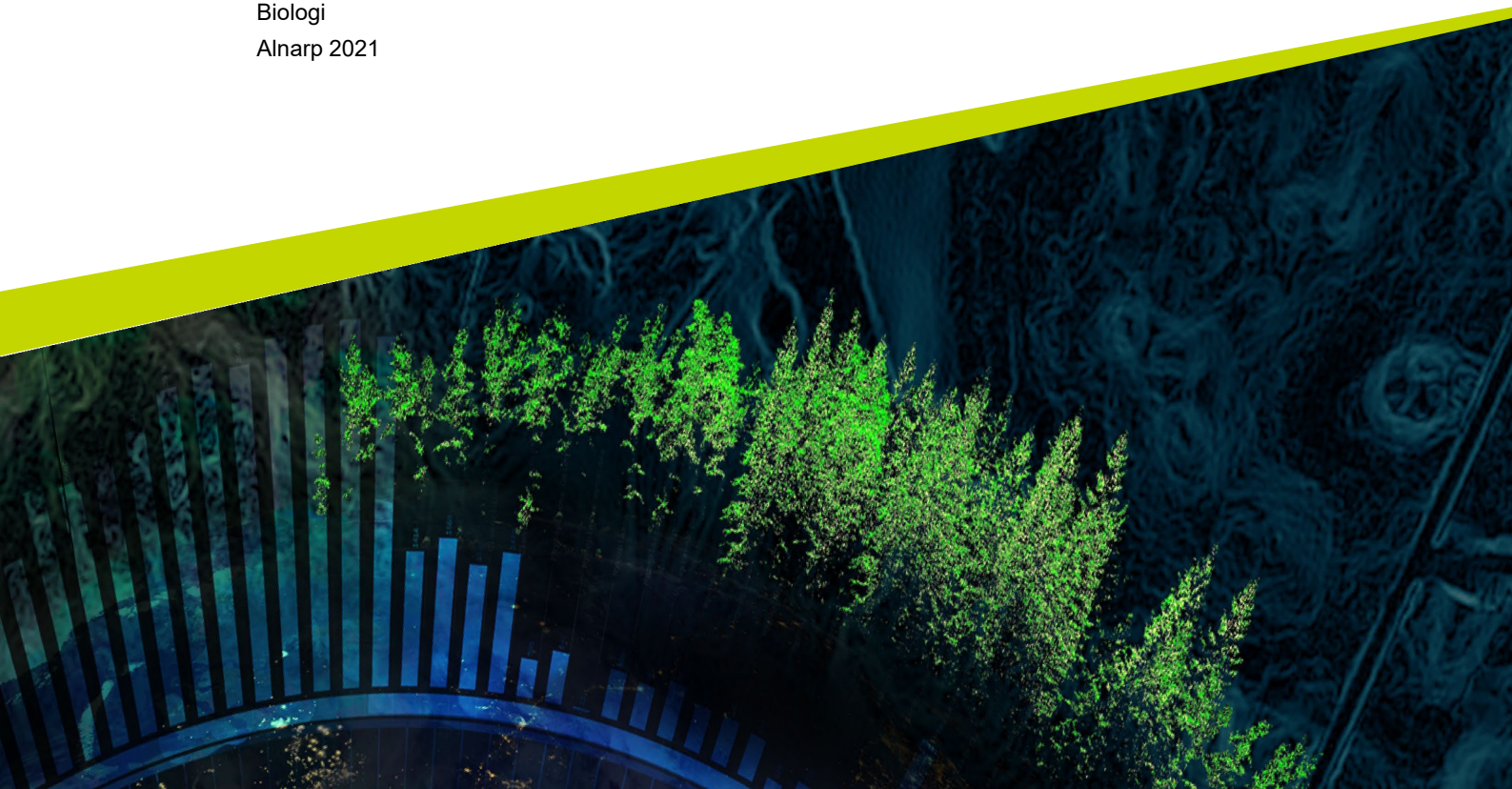
Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för Biosystem och teknologi

Biologi

Alnarp 2021

Problembeteenden – ett problem för hästen eller för oss?

Problem behavior – a problem for the horse or for us?

Amanda Birgestrand Jönsson

Handledare: Jenny Yngvesson, SLU, Institutionen för Biosystem och teknologi
Bitr. handledare: Anna Lundberg, SLU, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Examinator: Maria Andersson, SLU, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i Biologi
Kurskod: EX0855
Program/utbildning:
Kursansvarig inst.: Inst f biosystem och teknologi

Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2021

Nyckelord: Stereotypier, olater, hantering, hästhållning, ridning, körning

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för biosystem och teknologi

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Hästens beteenden vid hantering kan ibland upplevas som problematiska för oss. En del av dessa beteenden är dock helt naturliga för hästen att utföra. Andra beteenden har hästen utvecklat på grund av människan och vår hästhållning. Vilka beteenden som anses vara ett problem kan även det variera beroende på vem det är som upplever beteendet.

Genom en enkät och litteraturstudier har en kartläggning gjorts över vilka beteenden som är mest problematiska och för vem. Denna studie visar även på vilken typ av kunskap människor besitter om hästars beteenden. En del av hästens naturliga beteenden ses enligt svaren som stora problem för människorna. Respondenterna söker inte en definierad kompetens när de söker hjälp och sätter stor tilltro till erfarenhet. Svaren visar även på en stor insikt i vad människan har för åverkan på hästens naturliga beteenden. Trots detta ses stereotypa beteenden inte som särskilt problematiska trots att dessa kommer från mänsklig påverkan.

Nyckelord: Stereotypier, olater, hantering, ridning, körning, skoning, hästhållning

Abstract

The behavior of horses during handling can sometimes be considered as problematic. Some of the behaviors are in fact natural for the horse to perform, others have been developed by interacting with humans and the way we handle them. Which behaviors are considered problematic depends mostly on the person experiencing them.

By conducting a survey and the study of literature on the subject it is possible to show which behaviors are considered most problematic and to whom. It is also possible to interpret what kind of knowledge about horse behavior people possess. Some of the horses natural behaviors are seen as a big problem for the humans. The respondents are not looking for a defined competence when they need help and puts big trust in experience. The answers also show a big insight in the impact humans have on the horses natural behavior. Despite this, stereotypic behaviors are not seen as a particularly big problem, even though these originate in the human impact.

Keywords: stereotypic behavior, unwanted behavior, handling, riding, coaching, shoeing, horsekeeping

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	8
Figurförteckning.....	9
1. Inledning.....	11
1.1. Bakgrund	11
1.2. Syfte	12
1.3. Frågeställningar.....	13
2. Material och metod	14
2.1. Material	14
2.1.1. Enkät.....	14
2.1.2. Litteratur	14
2.2. Metod	15
3. Resultat.....	16
3.1. Ridning/Körning	17
3.2. Hantering	21
3.3. Problemlösning.....	24
4. Diskussion	29
4.1. Metod	29
4.2. Ridning/körning.....	30
4.3. Hantering	33
4.4. Problemlösning.....	37
4.5. Samhällsrelevans, etik och hållbarhet.....	39
4.6. Sammanfattning och framtida tankar	39
4.6.1. Slutsatser	39
4.6.2. Framtida forskning	40
Referenser	41
Tack.....	44
Bilaga 1	45

Tabellförteckning

Tabell 1. Vad människan gör när ett problembeteende uppstår, i fallande ordning.	24
Tabell 2. Vilken kompetens respondenterna har angett att de letar efter när de behöver hjälp. Sorterade i fallande skala.	26
Tabell 3. Respondenternas svar på vad för orsaker det kan finnas till problembeteenden. Sorterade i fallande skala.	27

Figurförteckning

Figur 1. Hur många år respondenterna har ägt häst, i procent.....	16
Figur 2. Diagram över hur antalet respondenter i procent graderat munrelaterade beteenden från min till max.	17
Figur 3..En jämförelse mellan det procentuella antalet svar på beteendena sparkar mot skänkel och sparkar mot spö/körspö	18
Figur 4. Respondenternas svar på beteendet kastar av, i procent	18
Figur 5. Respondenternas svar, i procent, på hur de uppfattar uterittsbaserade beteenden.	19
Figur 6. Respondenternas svar, i procent, på hur de klassar beteenden som tyder på att hästen inte lyssnar på ryttares signaler.	20
Figur 7. Jämförelse av attityden kring bakskygg, mellan ryttere och kuskar, i procent	21
Figur 8. En jämförelse mellan svaren på vill inte lyfta hovarna och svår att sko, i procent	22
Figur 9. Respondenternas svar, i procent, på hur de upplever aggressivitet vid hantering.	23
Figur 10. Ordmoln som beskriver svaren som gavs, större ord betyder högre antal av samma	25

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Alla som sysslar med hästar har någon gång stött på någon form av problembeteenden. Det kan vara allt från oönskade beteenden vid hantering till stereotypa beteenden i stallet.

Hästar är utpräglade flockdjur som blir oerhört stressade av att vara ensamma. Samtidigt är hästen skapt för att kunna tillgodogöra sig näring från näringsfattigt gräs (McGreevy, 2012). Det leder till att de måste äta ofta och röra sig långa sträckor för att få i sig allt de behöver. Hästar saknar förmågan att planera och tänka ut olika scenarier (Romness et al. 2020) och vi ser att människor ofta missuppfattar hästarnas kognitiva förmågor och deras sinnen som skiljer sig mycket från våra (Christensen et al. 2021). När människor använder dem som redskap eller för att utöva en hobby hålls de ofta på ett sätt som skiljer sig stort från deras naturliga miljö. Boxar och hagar begränsar ofta deras naturliga beteenden som att ströva och röra sig större delen av dygnet i sökandet efter föda och genom sociala interaktioner med artfränder. Vi ger dem foder på bestämda tider och i en mängd som vi bestämmer. Fodret har en helt annan sammansättning än det torra gräs de hade fått i sig som vildhästar på stäppen (McGreevy, 2012). Studier visar att hästarna har kvar samma beteenden nu som de hade när de var vilda. Detta märks tillexempel på att de har lätt för att bli ferala och klara sig på det naturen erbjuder (Goodwin, 2007).

De beteenden som en häst naturligt utför kan ses som ett problem för människan. Hästar använder sig av stegringar, bocksprång och bakutsparkar för att bland annat göra sig av med rovdjur. Det betyder att dessa beteenden måste följas upp, ofta kan det vara ett tecken på att hästen har ont någonstans. Stegringar kan även ske om hästen blir rädd för nånting (McGreevy 2012). Likaså kan för hästen naturliga beteenden innebära problem för människan på grund av att beteendet uppvisas i ett sammanhang eller i en frekvens som inte är önskvärt av människan. I vissa fall försöker människan stoppa dessa beteenden. Detta kan leda till att hästen utvecklar

stereotypa beteenden. Även dessa ses ofta som ett oönskat beteende av de som hanterar hästarna (Cooper & McGreevy, 2007).

Hästarna i Sverige används inom en mängd olika användningsområden, allt från att vara sällskap, arbetskraft, användas inom avel, som naturvårdare till att användas som sportdjur inom olika discipliner inom ridning och körning. Sport och tävling utövas på olika nivåer, allt ifrån hobby och amatörnivå till högsta elitklasserna. Oavsett nivå så brukar det utöver ryttare och kuskar finnas många andra personer runt omkring som håller hästarna hela och ser till att de mår bra. Alla personer upplever och kan se på hästen från sina egna perspektiv. Beroende på vad hästen gör kan de olika beteendena upplevas olika besvärande beroende på sammanhanget och vem som hanterar hästen.

Forskning antyder att hästmänniskor överskattar sin egen kunskap i större utsträckning än människor i allmänhet (Williams et al. 2018) och att det finns både luckor i kunskapen kring hästen som biologisk varelse och att kunskapssökandet inte är vetenskapligt förankrat när det gäller att lösa problem kring till exempel lastning av hästar (Yngvesson et al. 2016).

Något man hör ofta är att hästen inte visar respekt för människor. Det finns ingen tydlig definition för hur detta beteende skulle te sig. Trots detta valde jag att ta med detta beteende i min undersökning för att få en bild av hur respondenterna såg på detta.

Mitt eget intresse av hästar och deras utbildning gör mig nyfiken på hur andra människor ser på de beteenden som kan upplevas som problem. Denna nyfikenhet har lett fram till nedanstående undersökning. Många talar om problemhästar, men det är inte en standardiserad term och vilka beteenden som anses som problembeteenden varierar (McGreevy 2012). Att ta reda på vilka beteenden som kan anses utgöra problem och hur allvarliga olika problem uppfattas för olika människor kan vara till hjälp för de som arbetar professionellt med att träna både ekipage och hästar. Att få en bild av hur olika människor ser på hästar som uppvisar oönskade beteenden och hur de hanterar och tänker kring situationen är även till hjälp för framtida forskning och kunskapsutveckling, något som i sin tur kan öka hästvälfärden. Även ridskolor kan använda sig av denna information och genom kunskapsspridning bland ryttare kan olika problembeteenden förebyggas.

1.2. Syfte

Syftet med denna studie var att ta reda på ifall det finns beteenden som är besvärande för de människor som befinner sig runt hästarna. Syftet var även att ta reda på hur hästägare resonerar kring lösningar på problembeteenden, till exempel vilka professioner man vänder sig till för att få hjälp. Detta för att kunna underlätta

för professionella utövare att utbilda sig och marknadsföra sig på rätt sätt. Även här hoppas jag hitta underlag till framtida forskning för att underlätta för hästarna. Utöver detta vill jag också diskutera vilka som lider mest av de så kallade problembeteendena.

1.3. Frågeställningar

1. Är de beteende som människan upplever som störst även de som är mest problematiska hos hästen?
2. Finns det andra problem som kan upplevas som stora för hästen, och hur säger undersökningen att människan uppfattar dessa?
3. Är vissa av de beteenden som uppfattas som problem naturliga beteenden för hästen?
4. Hur löses de uppkomna beteendeproblemen?
5. Vilken kompetens sökes när hjälp behövs med problembeteenden hos hästen?

2. Material och metod

Den här undersökningen utgörs av en online-enkät samt en litteraturstudie.

2.1. Material

2.1.1. Enkät

Andra studier med liknande enkäter studerades och frågorna konstruerades därefter. Upplägget som visas i Grigg & Kogan (2019) med olika indelningar beroende på vad som efterfrågades var ett bra upplägg även för denna undersökning. Därför valdes upplägget med gradering av problembeteenden, med en uppdelning mellan ridning och hantering. Dessa frågor besvarades genom att respondenten valde ett värde mellan 0 och 5. 0 stod för inget problem, 5 stod för stort problem. Enkäten (Bilaga 1) var indelad i 4 delar. Första delen innehöll frågor om personerna. Efterföljande 2 delar innehöll frågor om beteenden vid ridning/körning samt hantering, som skulle graderas utifrån upplevda problembeteenden. Den sista delen innehöll frågor om orsaken till problembeteendet samt eventuella lösningar.

Enkäten lades in i enkätverktyget Netigate. Den delades på Facebook, Instagram samt hemsidan tillhörande tidningen Hippson. Målgruppen var personer som på ett eller annat sätt har hanterat eller hanterar hästar. Vad gäller den geografiska indelningen så begränsades studien till Sverige. Enkäten var öppen att besvaras under cirka två veckors tid, från 4 april till 19 april 2021.

2.1.2. Litteratur

Litteraturen som använts i studien har inte enbart handlat om hästrelaterade problem. Artiklar med liknande undersökningar har använts för att kunna konstruera enkäten på ett optimalt sätt. Utöver dessa studerades artiklar om olika problembeteenden hos häst. Någon avgränsning behövde inte göras då artiklar om problem hos häst är begränsad. Jag har valt att använda både artiklar från vetenskapliga tidskrifter men även böcker med en vetenskaplig grund. Sökorden

som användes var problem behavior, loading, ridden behavior och handling behavior.

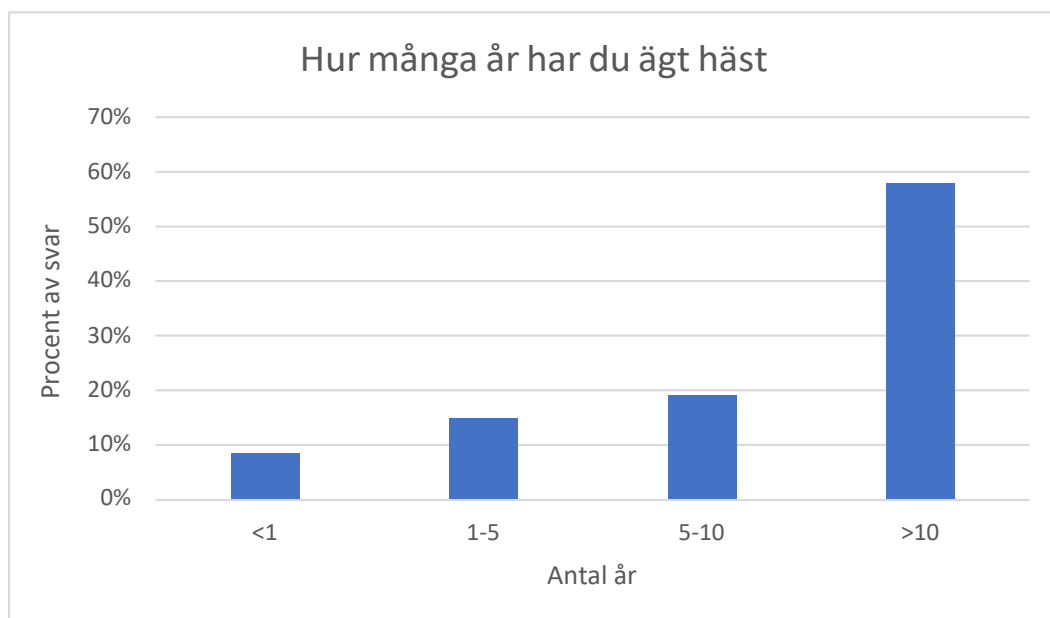
2.2. Metod

Enkätsvaren sammanställdes och sorterades både som en helhet samt uppdelade i kategorier baserade på bland annat aktivitet eller utbildning. Kategorierna jämfördes med varandra för att få ut en så stor bild som möjligt av hur människor i hästkretsar tänker kring problembeteende. Svaren i sin helhet jämfördes med tidigare forskning för att på så sätt försöka få ett konkret svar på huruvida människorna och hästarna upplever samma beteenden som ett stort problem. Chi²-test utfördes på utvalda frågor för att säkerställa om skillnaden mellan de valda kategorierna är signifikant. De kategorier som valdes för jämförelserna var antingen kategorier som är varandras motsatser, exempelvis yrkesverksamma ryttare och icke-yrkesverksamma eller proffsryttare och hästskötare. Det valdes även kategorier där tydliga skillnader syntes mellan svaren hos respektive grupp. De medelvärden som benämns i rapporten visar medelvärdet på graderingen. Analysen av materialet gjordes i Excel.

3. Resultat

Totalt 1239 personer påbörjade enkäten varav 648 personer fullföljde hela enkäten och besvarade samtliga frågor.

Av respondenterna var majoriteten kvinnor (98%), med endast ett fåtal män (2%) och icke-binära (0,5%). De flesta som svarade var i åldern 20-40 år, 44% samt 40-60 år, 41%. Av respondenterna uppgav 34% att de har någon typ av hästrelaterad utbildning. Den vanligaste utbildningen är någon typ av hästinriktning på gymnasiet samt hästskötarutbildning. Vad gäller yrkesbakgrund uppgav 16% att de är yrkesverksamma. De flesta uppgav att de var tävlings- eller hobbyryttare (29% respektive 76%). En stor majoritet (93%) angav att de äger häst just nu eller har ägt häst någon gång under sitt liv. Från enkätsvaren går det även att utläsa att många av respondenterna har ägt fler än 10 hästar under sin livstid. När det gäller hur många hästar man hade haft ansvar för under sitt liv var svaren spridda mellan 0 och över 100. Av respondenterna hade en majoritet ägt häst i mer än 10 år (58%), se figur 1.

Figur 1. Hur många år respondenterna har ägt häst, i procent.

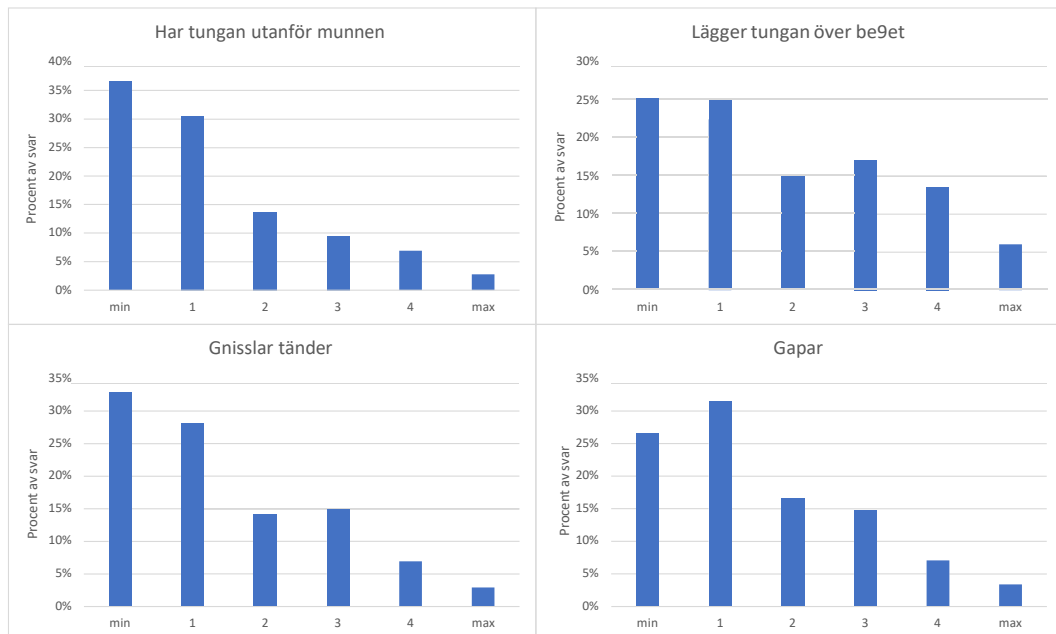
En övervägande majoritet av respondenterna hade någon gång upplevt något av alla de beteenden som efterfrågades i enkäten (Bilaga 1) både vad gäller hantering (98%) och ridning/körning (98%). Resterande 2% är inte samma personer i de båda kategorierna.

Nedan följer detaljer kring hur respondenterna svarat.

3.1. Ridning/Körning

För att underlätta redovisningen av resultaten presenteras de utifrån olika kategorier.

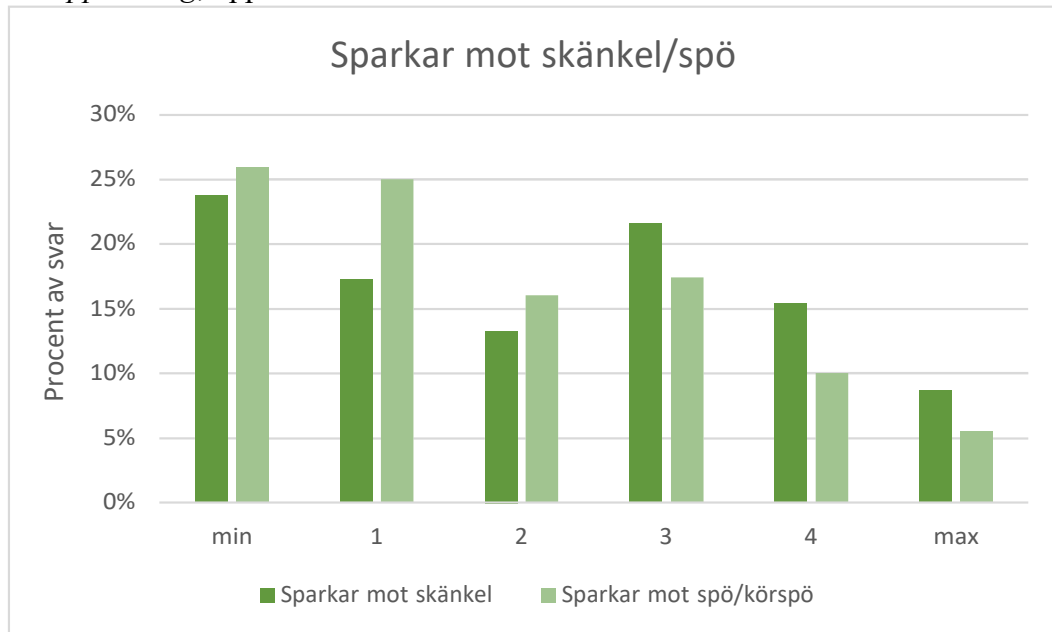
Frågor som var kopplade till hästens mun rankades överlag som låga problem, se figur 2.

Figur 2. Diagram över hur antalet respondenter i procent graderat munrelaterade beteenden från min till max.

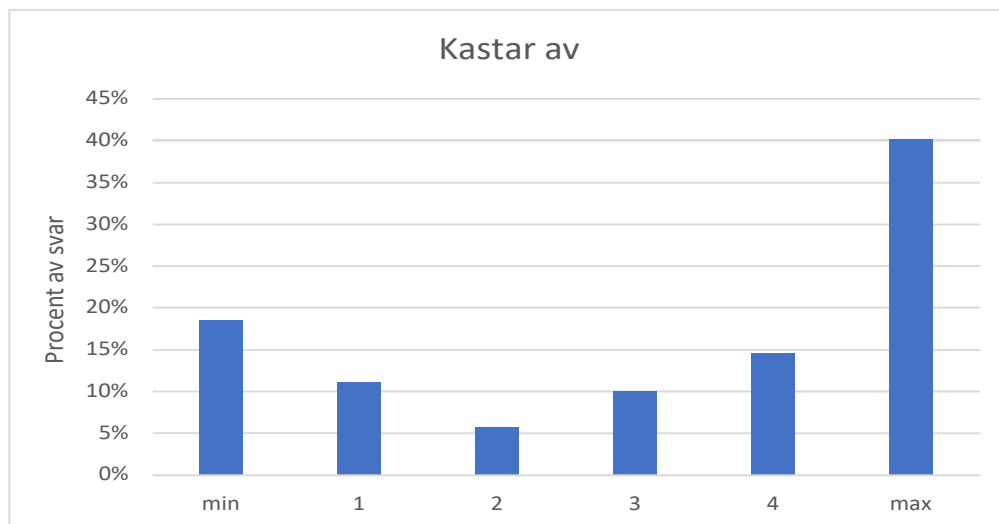
Majoriteten av respondenterna upplever dessa beteenden som ett obefintligt eller mycket litet problem (min-1). Det handlar om 68% för beteendet *har tungan utanför munnen*, 61% för beteendet *gapar* samt 58% för beteendet *gnisslar tänder*. Beteendet *lägger tungan över bittet* skiljer sig något från de andra. Här uppger 48% att de upplever detta som ett obefintligt eller mycket litet problem. Vad gäller frågorna där hästen sparkar mot skänkeln eller spöet visar svaren att problemet anses vara större när det är skänklarna hästen sparkar mot, se figur 3. Två av frågorna i enkäten handlar om problem vid uppsittning. Cirka 28% av respondenterna har graderat *går inte att sitta upp på* som ett maximalt problem

vilket tyder på att detta anses vara ett stort problem. Nästa beteende, *står inte still vid uppsittning*, uppvisar dock inte samma mönster.

Figur 3..En jämförelse mellan det procentuella antalet svar på beteendena sparkar mot skänkel och sparkar mot spö/körspö

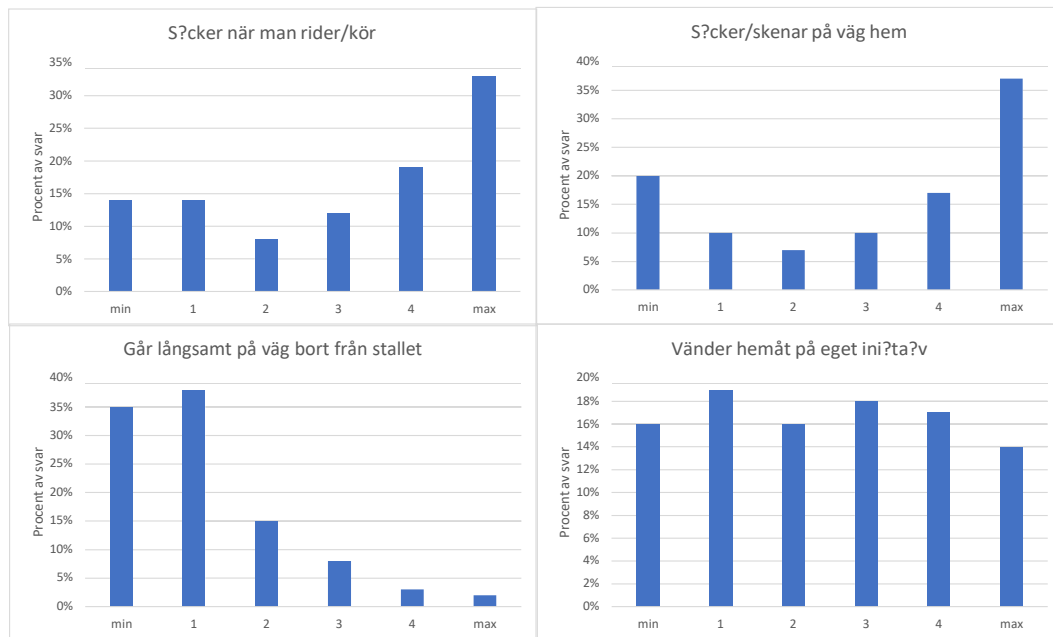
Här är det endast cirka 7% som anser att detta beteende är ett stort problem, medan cirka 39% anser det vara en 1:a på skalan vilket skulle motsvara ett mycket litet problem.

Figur 4. Respondenternas svar på beteendet kastar av, i procent.

Vissa frågor och svar visar på en stor enighet om att beteendet är ett stort problem. Hit hör beteendet *kastar av*, se figur 4. Svaren visar att 40% anser det vara ett riktigt stort problem, de har valt att fylla i maxvärdet i skalan.

En grupp av frågor handlar om beteenden som sker vid uteritt. Diagrammen visar att respondenterna anser det vara ett större problem att hästen skenar/sticker på hemvägen, än att den inte vill gå hemifrån eller vänder på eget initiativ, se figur 5.

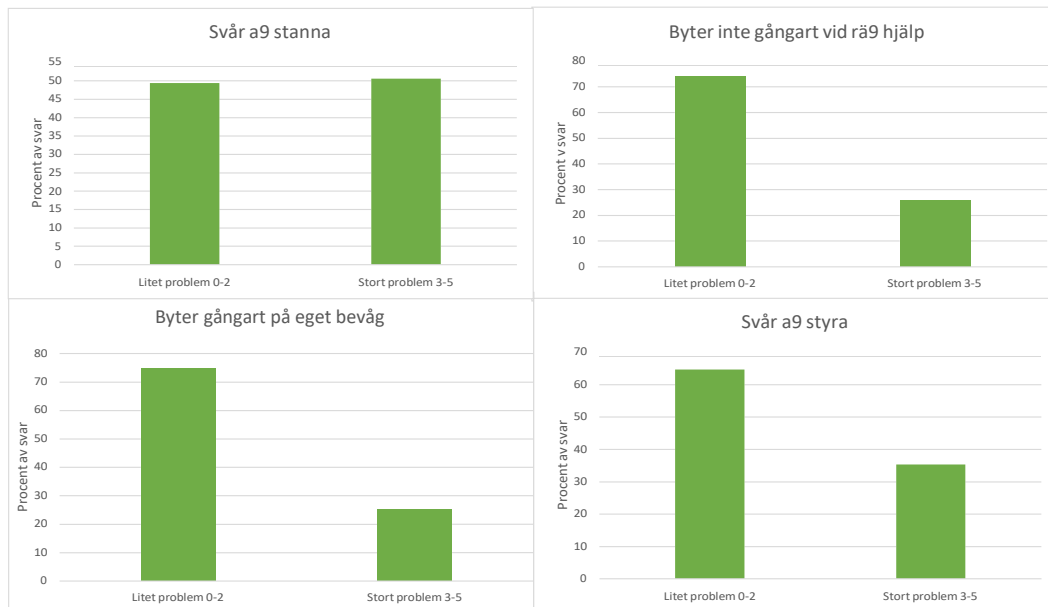

Figur 5. Respondenternas svar, i procent, på hur de uppfattar uterittsbaserade beteenden.

Det går också att se att respondenterna anser att det är ungefär lika stort problem att de sticker hemåt som att de sticker överhuvudtaget. Något som även sticker ut här är svaren kring hur stort problem det är att hästen inte rör sig överhuvudtaget

när den rids eller körs. Svaren på den frågan är jämnt utspridda utan tydliga tecken på att respondenterna skulle tycka att det är vare sig ett stort eller ett litet problem.

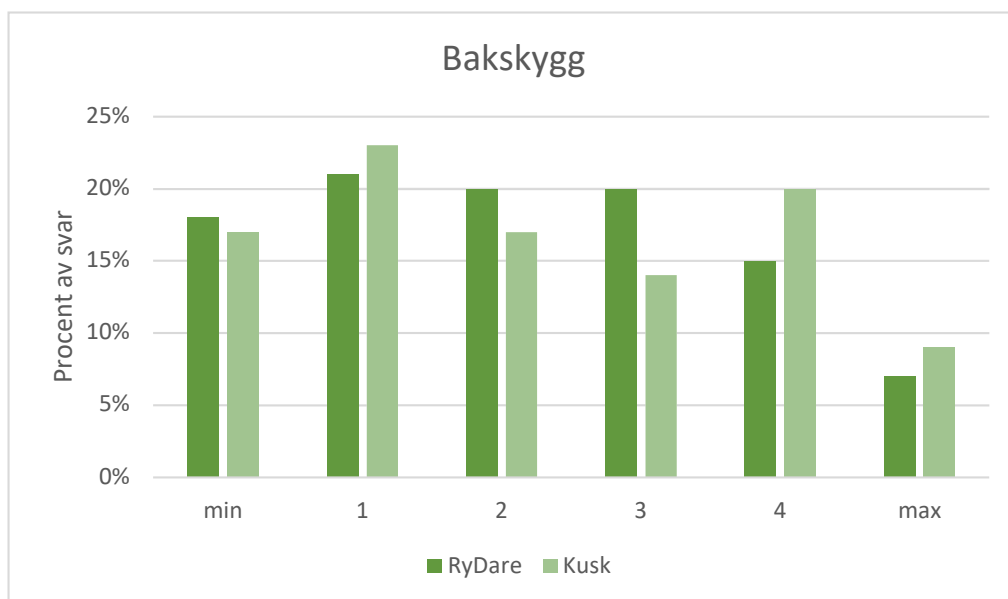
Fyra frågor i enkäten handlar om hur hästen lyder ryttares signaler. Diagrammet visar en sammanslagning där ett litet problem är de som svarat 0, 1 eller 2. Stort problem är de som svarat 3, 4 eller 5, se figur 6.

Figur 6. Respondenternas svar, i procent, på hur de klassar beteenden som tyder på att hästen inte lyssnar på ryttares signaler.

Här syns det att svaren överlag visar på att dessa frågor är ett litet problem, förutom beteendet *går inte att stanna*, vilket klassas som ett stort problem. Vissa frågor har väckt mycket olika tankar bland respondenterna vilket dels resulterar i att dessa har fått väldigt spridda svar, utan något tydligt mönster, samt en stor variation i de olika fritextsvar som angetts. Här ligger fokus på beteendena *sadeltvång*¹ samt *trafikrädd*. Två beteenden som sticker ut då de har fått många svar både på min- och maxgraderingen, *springer/skenar på väg hem* samt *går mot träd för att skrapa av ryttares*. Avseende beteendet *springer/skenar på väg hem* jämfördes svaren mellan de som är yrkesverksamma och de som inte är yrkesverksamma. Inga signifikanta skillnader observerades mellan dessa kategorier ($\chi^2=2,81$ p-värde=0,56). För beteendet *går mot träd för att skrapa av ryttares* har jämförelse gjorts mellan resultaten för hobby- och tävlingsryttare. Hobbyryttare upplever detta som ett något större problem än vad tävlingsryttare gör ($\chi^2=7,83 \times 10^{-10}$ p-värde=1,57x10⁻¹⁰). För beteendet *bakskygg* gjordes jämförelser mellan svaren från kuskar och från ryttare, se figur 7.

¹ Sadeltvång är en panikreaktion från hästen någon gång under sadlingsproceduren.

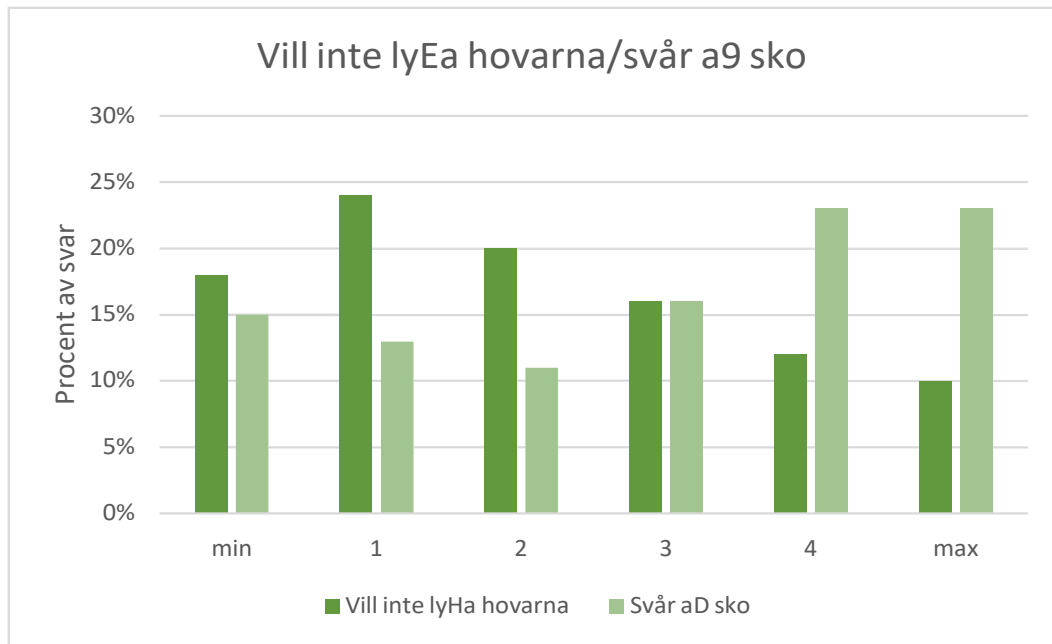
Figur 7. Jämförelse av attityden kring bakskygg, mellan ryttare och kuskar, i procent.

När respondenterna i slutet fick lämna egna kommentarer visar det sig att majoriteten inser att de vi kallar problembeteende oftast är för hästen naturliga beteenden, eller människan som har påverkat hästen på ett eller annat sätt.

3.2. Hantering

För att underlätta redovisningen av resultaten presenteras de utifrån olika kategorier.

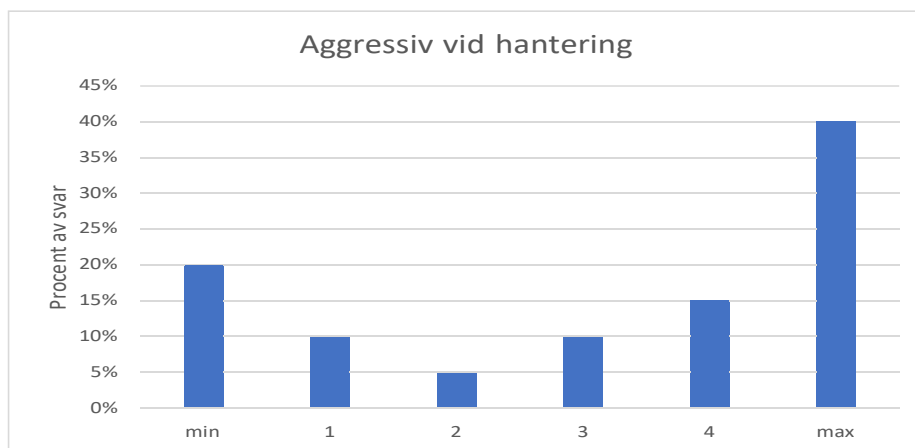
Beteenden som handlar om att hantera hästens ben har visat sig graderas lite olika. Att hästen är svår att sko ses som ett stort problem, medan det anses vara ett litet problem att hästen inte vill lyfta sina fötter, se figur 8.

Figur 8. En jämförelse mellan svaren på vill inte lyfta hovarna och svår att sko, i procent.

Det fanns även ett antal frågor kring hur hästen beter sig i stallgången. Att hästen inte står still i stallgången samt att den skrapar med hoven i golvet har respondenterna inte graderat som ett stort problem. Om hästen däremot kastar sig när den står uppbunden räknas det som ett stort problem enligt de som svarat. Beteendet *aggressiv vid ryktning* har fått sprida svar och det går inte att utläsa som specifikt ett stort eller litet problem. Däremot har beteendet *aggressiv vid hantering* blivit graderat som ett tydligt stort problem, se figur 9.

I enkäten fick respondenterna svara på tre frågor om lastning. Dessa graderades alla på ett sätt där majoriteten ansåg att det var ett stort problem. Det fanns även tre frågor som handlade om hästens rädsla för veterinären eller för veterinärvård. Det handlar om *rädd för veterinären* (medelvärde 2,47), *spruträdd* (medelvärde 2,25), samt *svår att avmaska/medicinera i munnen* (medelvärde 2,11).

Figur 9. Respondenternas svar, i procent, på hur de upplever aggressivitet vid hantering.

Som medelvärdena visar graderades dessa beteenden varken som höga eller låga, de ligger mitt på skalan. Ett beteende som sticker ut i sina svar är *aggressiv när man står utanför boxen/spiltan*. Majoriteten klassar det som ett problem (75%), dock är det många som inte anser det vara ett problem överhuvudtaget. Jämförelser gjordes mellan tävlingsryttare/kuskar och hästskötare. Det visade sig att det inte finns någon signifikant skillnad i hur dessa personer upplever beteendet ($\chi^2=4,76$ p-värde=0,95). I svaren till frågan *stegrar när man leder* går det att utläsa att de flesta upplever det som ett stort problem (33%). Ändå är det cirka 20% som uppgett att de inte anser att det är ett problem alls. Beteendena sparkar och bits graderas som stora problem (48% respektive 21% som svarat 5). Angående frågan om inlärd hjälplöshet har jämförelser gjorts mellan tävlingsryttare och hobbyryttare. Fler hobbyryttare än tävlingsryttare tenderar att uppleva beteendet som ett stort problem ($\chi^2=0,33$ p-värde=0,067). Ett antal frågor tog upp hag/boxrelaterade problem. Hit räknas beteendena *rullar sig*, *stökar ner i boxen* samt *bajsar i vattenkopp/krubba*. Dessa räknas ofta som små problem (medelvärde 1,07; 1,15 respektive 1,2). Andra beteenden som innebar att hästen själv eller tillsammans med andra kom lösa graderades med ett varierande svar (medelvärde 2,6). Även att hästen inte kan vara ensam har fått olika svar (medelvärde 2,59). Det graderas dock inte som ett stort problem att hästen inte kan ha sällskap i hagen (30,25% anser det vara ett stort problem). Beteendena kring att ta på och av hästen olika utrustning har fått spridd gradering. Det ser lika spritt ut oavsett om utrustningen utgörs av ett täcke eller en sadel. *Avsaknaden av respekt för människan* anses av 38% vara ett stort problem. Det är totalt 85% som har gett problemet graden 1 eller högre medan 15% angav att hästens brist på respekt inte utgjorde något problem (min). Den sista kategorin omfattar frågor om olika stereotypa beteenden. Många beteenden upplevdes endast som ett litet problem. Svaren sammanställes för olika kategorier inom

djurvårdspersonal/etologer, utbildade inom hästens beteenden och välmående och jämfört med övriga. Beteendena väver, krubbiter, biter sig själv, boxvandrar, hagvandrar, gör rörelser med tungan utanför munnen, skakar/rullar upprepade gånger med huvudet, dricker överdrivet eller leker med vattenkoppen samt gräver i hagen/lösdriften eller grusgolv i box/spilta står här för stereotypier. Jämförelsen visar att det inte finns någon signifikant skillnad mellan hur de utbildade svarade jämfört med övriga ($\chi^2=1,09$ p-värde=0,22).

I respondenternas fria kommentarer visar det att många har insikt i att vissa av problemen är större för hästarna än vi upplever dem. Det framgår dessutom att de flesta har insett att vissa av problemen oftast är ett icke-problem för hästen, det är vi människor som inte tycker att hästen ska utföra det specifika beteendet. Några exempel på vilka beteenden de menar finns inte.

3.3. Problemlösning

När respondenterna svarade på frågan kring hur de löser problemet samt vilka de tar hjälp av kommer det fram att det finns många olika sätt som anses rätt, se tabell 1.

Tabell 1. Vad människan gör när ett problembeteende uppstår, i fallande ordning.

Svarsalternativ	Procent av svar
Kontrollerar så att hästens grundläggande behov är uppfyllda	78,24
Ber om hjälp från min tränare	70,06
Utgår från egna erfarenheter och testar mig fram	66,67
Lägger upp en plan och tränar själv	61,88
Rådfrågar min veterinär	58,33
Rådfrågar min hovslagare	45,37
Googlar letar på nätet	41,05
Ber om hjälp från mina vänner	40,59
Låter hästen vara ett tag, den kanske behöver en paus	35,49
Rådfrågar annan utbildad person	25
Undviker det som utlöser problemet	14,51
Tränar på som vanligt, problem brukar försvinna av sig själv	13,12
Skickar iväg hästen till någon som löser problemet åt mig	7,25
Annat	6,48
Ber om hjälp på sociala medier	4,17
Inget, har aldrig stött på ett problembeteende	0,15

Det vanligaste sättet var att man kontrollerar så att hästens grundläggande behov är uppfyllda (78% av svaren är lagda på detta alternativ). I en senare enkätfråga efterfrågas vilken typ av utbildad person de skulle tillfråga vid problem. Som ordmolnet (figur 10) visar är equiterapeut något som många kontaktar vid problem. Dock nämns inte veterinär lika ofta. På frågan kring hur man tränar sin häst gav respondenterna väldigt utförliga svar. De träningsmetoder som nämndes var positiv förstärkning, men även negativ förstärkning, natural horsemanship samt ledarskapsövningar i fallande skala.

Figur 10. Ordmoln som beskriver svaren som gavs, större ord betyder högre antal av samma.

Respondenterna ombads att svara på vilken kompetens som de söker hos den som hjälper dem, se tabell 2. Här svarade 70% att de hade kontaktat en veterinär, cirka 65% hade tagit hjälp av sin tränare och cirka 54% hade tagit hjälp av kontakter som vänner rekommenderat.

Tabell 2. Vilken kompetens respondenterna har angett att de letar efter när de behöver hjälp.
Sorterade i fallande skala.

Svarsalternativ	Procent av svar
Veterinär	70,99%
Min tränare	64,66%
Rekommendationer från vänner	54,32%
Equiterapeut	50,15%
Stallkompisar	30,71%
Företagare med professionell verksamhet	25,93%
Ridlärare	17,75%
Personer med svensk utbildning	16,51%
Personer med internationell utbildning	12,50%
Rekommendationer från sociala medier	9,10%
Annat	8,64%
Kontakter jag får via Svenska Ridsportförbundet	8,02%
Ridskola	6,17%
Kontakter via Sveriges Akademiska Etologer	3,24%
Kontakter som jag får via Svensk Travsport	2,62%

Svarsalternativ orsak	Procent av svar
Smärta	90,43%
Rädsla	85,96%
Stress	85,03%
Tidigare erfarenheter	78,86%
Tidigare ägare/ryttare/kusk/tränare	75,62%
Uttråkad	75,00%
Överskottsenergi/uppdämt rörelsebehov	73,46%
Utrustning	72,99%
Träningsmetod	70,37%
Sjukdom	69,75%
Inlärda beteenden	68,67%
Tandvård	68,36%
Social och fysisk kontakt	67,13%
Storlek på hagar	66,51%
Utbildning	64,66%
Kronisk sjukdom/smärta	64,66%
Foder	62,81%
Kraven på hästen är för högt satta	60,96%
Hovvård	59,26%
Litar ej på människor	58,49%
Nya levnadsförhållanden	58,02%
Miljö under uppfödning	57,72%
Stall eller lösdrift	54,32%
Temperament	52,93%
Åttider/ätuppehåll	50,31%
Brunst (egen)	49,23%
Dominans	43,83%
Boxstorlek	39,66%
Avsaknad av sinnen, tex syn, hörsel	38,27%
Konkurrens om resurser	37,19%
Ålder	36,42%
Underlag i hagar	33,33%
Avvänjning, tidpunkt	30,40%
Avvänjning, metod	30,40%
Apati/inlärld hjälplöshet	29,94%
Strömmaterial	27,62%
Brunst (annan individ)	24,38%
Trots	21,30%
Stam	21,14%
Ras	16,51%
Kön-ange vilket i efterföljande fråga	10,49%
Räknar ut/jäklas	9,72%
Spontan glömska/återfall	8,33%
Ponny	6,02%
Annat	4,78%
Storhäst	4,48%
Färg- ange vilken i efterföljande fråga	2,16%

Tabell 3. Respondenternas svar på vad för orsaker det kan finnas till problembeteenden. Sorterade i fallande skala.

Majoriteten av respondenterna anser att smärta, stress, rädsla och tidigare erfarenheter är en anledning till att hästen utför problembeteenden, se tabell 3. Vidare ser vi också att många anser att avsaknaden av de saker som hjälper hästen utföra dess naturliga behov är en orsak. Enkäten avslutades med fyra frågor som riktar sig mer till respondenterna egna tankar. Här skulle respondenterna svara på om de någon gång tänkt tanken att köpa eller sälja en problemhäst. De skulle även ta ställning till ifall de någon gång tänk avliva en problemhäst. Enkäten avslutades med en fråga där respondenterna fick ge tips till de som har en problemhäst. Majoriteten som svarade skulle inte kunna sälja en problemhäst (74%). Här jämfördes svaren för de yrkesverksamma med svaren för de icke-yrkesverksamma. Det går att utläsa att fler yrkesverksamma skulle sälja en häst med problem, vilket var förväntat ($\chi^2=1,06 \times 10^{-17}$ p-

värde= $<0,001$). Frisvaren visar att majoriteten av respondenterna ser frågan utifrån sin hästs perspektiv. Självinsikt verkar gå före prestige i de flesta fall. De beskriver bland annat att de problem de har upplevt har berott på att ägaren inte har velat samma som hästen. Dessa svar är vanligare än svar om att alla problem människan upplevt har kunnat lösas, även om dessa förekommer i mindre skala (28%). Majoriteten skulle dock kunna tänka sig att köpa en problemhäst (70%). Frisvaren visar att detta dock beror på vilken typ av problembeteende hästen uppvisar, men

också vilken kunskap respondenten själv känner att den besitter. Frisvaret “beror på” är även vanligt förekommande när det gäller avlivning eller inte. Svaren visar på att många inte funderat på att avliva en häst på grund av problembeteenden, så länge det inte handlar om en kronisk skada som skulle betyda evigt lidande för hästen.

I den sista frågan efterfrågas respondenternas bästa råd till någon med en problemhäst. Ca 70% har svarat att de tycker att man ska ta hjälp av någon som är professionell eller någon som har kunskap.

.

4. Diskussion

4.1. Metod

Att använda en online-enkät gjorde att det kunde komma in många svar. Hade jag använt mig av en intervju som metod hade varje intervju tagit mycket längre tid. Detta hade lett till färre antal svar. Online-enkät är dessutom tidsparande då många kan svara på den samtidigt. Vid intervjuer är det enbart möjligt att utföra en intervju åt gången.

Genom att dela den via sociala medier samt Hippsons hemsida nås en stor del av hästsverige. Dock finns det en risk att de som inte har sociala medier eller inte använder den hemsidan missar den. Under tiden enkäten låg ute upplevdes en del tekniska problem. Detta kan vara en av anledningarna till att det var så pass många enkäter som inte blev 100% avslutade. Till en annan gång hade kanske en annan hemsida varit lättare att använda, eventuellt använt mer än en hemsida.

Många av orden som används både i frågorna och i svaren saknar vedertagna definitioner. Detta kan leda till olika tolkningar. De som har skrivit svaren kanske inte tänker på samma sätt som jag har gjort när jag har analyserat svaren. Jag tror även att vissa av de mer ovanliga beteendena kan ha blivit bedömda som mindre problematiska på grund av att respondenterna inte har upplevt beteendet. På grund av detta finns ingen kunskap om hur avancerat eller farligt beteendet är. Vissa beteenden upplevs olika beroende på vilken gren man tävlar i eller om man enbart håller häst för sitt eget nöjes skull.

Dessa aspekter gjorde att enkäten blev väldigt stor och analysen blev väldigt bred, men syftet var att få inblick i hur människor ser på problembeteenden. Därifrån går det sedan att fördjupa sig i specifika delar med mer forskning.

4.2. Ridning/körning

Hästar har, trots att de varit domesticerade så länge, fortfarande kvar många av sina naturliga beteenden (McGreevy 2012). Därför kan flykt och försvarsbeteenden utföras när människan hanterar hästen.

Mellor (2020) har undersökt munsmärta hos hästar. Han nämner bland annat att tungan utanför bettet eller en tunga som är förflyttad från sin normala position ses som ett tecken på att hästen försöker komma undan en smärta. Trots detta används olika verktyg, till exempel tungband, för att hålla tungan på rätt ställe. Svaren från enkäten visar att människor inte upplever tungrelaterade beteenden som ett särskilt stort problem. Detta kan möjligen bero på att dessa hjälpmedel används. Att hästen gapar uppges av Cook & Kibler (2019) som ett sätt för hästen att visa att den upplever ett obehag från bettet. Deras undersökning visar att hästar som har varit ifrån bettet en tid uppvisar minskat smärtbeteende. När människan använder hästen för ridning används ofta nosgrimmor, bland annat för att få hästen att sluta gapa (Casey et al. 2013). Fenner et al. (2016) har undersökt hur hästar reagerar på nosgrimmor när de är olika hårt spända. De kom fram till att många av hästens naturliga orala beteenden försvann, men också att hjärtrytmen ökade, något som är ett tecken på stress. Resultaten från enkäten i denna studie visar att respondenterna inte tycker att det är ett större problem att hästen gapar när man rider, detta trots att det även här är troligt att det handlar om ett beteende som hästen uppvisar på grund av smärta och obehag. Borstel & Glißman (2014) har gjort en undersökning där de studerade hur olika beteenden som klassades som problem påverkades av tygelspänning. Deras studie visade att det fanns ett samband mellan frekvensen tandgnissling och ökad tygelspänning. Detta innebär att även tandgnissling bör ses som ett resultat av att hästen upplever obehag. Trots detta anser respondenterna inte att tandgnissling är ett stort problem.

I enkäten upptäcktes det att respondenterna upplever att det är ett större problem att hästen sparkar mot skänkeln än att den sparkar mot spöet. Anledningen kan vara att de allra flesta som rider i första hand använder skänklar och inte spö. Spöet används oftast som en förstärkare av hjälper, om man tränar med negativ förstärkning. Detta kan kanske innebära att många har mer överseende med att hästen blir upprörd vid extra krav. Att jämföra ridning och körning blir dock inte ett rättvisande resultat. De som utövar körning med sin häst kan inte använda skänklarna utan har till sin hjälp ett spö för att signalera. För att få en rättvis jämförelse hur ryttare och kuskar upplever hästens reaktion mot skänkel respektive spö hade dessa behövt separeras som två olika frågor.

Att hästen inte går att sitta upp på upplevs som ett stort problem av 28% av respondenterna. Att ha en häst som inte går att sitta upp på gör den obruklig som ridhäst. En häst som inte står still när man sitter upp är fortfarande bruklig som

ridhäst då man som ryttare kan kasta sig upp även om hästen rör sig. Det är möjligtvis därför det enbart är ca 7% av respondenterna som upplever detta som ett stort problem. Frågan är då vad hästen som inte går att sitta upp på utför för beteende. Detta framgår inte någonstans i enkäten. Dock kan de här två frågorna visa oss att de båda beteendena inte klassas som lika svåra problem. Samtidigt visar detta på att hästen associerar ryttaren med obehag eller att hästen inte är tränad och förberedd för uppsittning. Att sitta upp på en häst som inte står stilla borde vara en stor skaderisk, kanske framförallt för ryttaren men även hästen skadas i samband med en stökig och okontrollerad uppsittning.

Beteenden som utgör en större fara för de som hanterar, rider eller kör hästen anses i enkäten ofta vara ett större problem. Detta syns bland annat när beteendet *kastar av* studeras. Många har valt att benämna detta beteende som ett stort problem. I enkäten framkom det även att respondenterna tycker att det är ett större problem med hästar som sticker/skenar än hästar som går långsamt hemifrån eller vänder hem av sig själv. Detta kan bero på att hästar som sticker/skenar har en högre gångart än de som går långsamt eller bara vänder hemåt. Högre gångart är mer okontrollerat och innebär därmed större skaderisk. Vid en närmare jämförelse går det även att utläsa att *sticker/skenar hemåt* har marginellt antal mindre svar på det maximala värdet. Kanske tycker respondenterna att det är säkrare när hästen springer hemåt när den sticker/skenar. Då vet hästen var den är på väg och kommer med största sannolikhet stanna när den kommer hem. Om den sticker/skenar ute på ridturen kan ryttaren/kusken trilla av och ingen vet var hästen blir av. Trots det stora antalet svar på maximala värdet är det många som anser att *sticker/skenar på vägen hem* inte är ett problem alls. Jämförelsen mellan yrkesverksamma och icke-yrkesverksamma visar att de upplever det som ett lika stort problem att hästen skenar på vägen hem, oavsett vem som svarar.

Ett liknande mönster kan kännas igen när beteendena tyder på att hästen inte lyssnar på signaler. Det upplevs inte som ett större problem att det är svårt att styra eller få rätt gångart vid rätt tillfälle. Däremot visar graferna tydligt att *svårt att stanna* är ett stort problem för respondenterna. Återigen är det de beteenden som är farligast för människan som upplevs som de största problemen. Det är intressant att så många inte upplever dessa beteenden som ett problem då det ofta är just dessa beteenden som ridlärare ofta påpekar bör testas av i början av ett ridpass. När dessa problem uppvisas tyder det på att något i kommunikationen inte fungerar. Uppkommer de plötsligt kan de vara ett tecken på smärta eller obehag (Romness et al. 2020).

När det gäller hästar som *vägrar röra sig vid ridning/körning* visar de spridda svaren på att det finns tillfällen då det kan upplevas som ett stort problem. Undersökningen visar inte på vilka det är som har svarat och på vilket sätt, men det går att anta att det beror på vad hästen används till och att många kan uppleva det

som ett problem som är lätt att lösa. Även *skrapar av ryttaren mot träd* har fått väldigt spridda svar. Viktigt att tänka på här är varför hästen utför detta beteende. Hästar saknar förmågan att planera och tänka ut olika scenarier (Romness et al. 2020), till exempel skulle de inte stryka sig mot ett träd så att ryttaren ramlar av, och de gör sällan något för att skada människan. Om det finns en underliggande orsak eller ett inlärt beteende kan det däremot ske av misstag (Hockenhuill & Creighton 2013). Den kanske vill klia sig, eller så hänger det ihop med en kommunikationsmiss mellan ryttare och häst. Om hästen är svår att styra kan det upplevas som att den vill gå in i trädet. Det kan också vara så att det inte finns träd där respondenterna rider. Då är det svårt för dem att ange hur stort problem de anser det vara. Jämförelsen mellan hobbyryttare och tävlingsryttare visar att skillnaden ligger i hur många som anser att det är ett stort problem, snarare än i vilka som anser att det är ett litet problem. Detta talar lite emot att det skulle vara så att tävlingsryttare har mer erfarenhet och därför tycker att det är ett icke-problem då man lätt kan lösa det. Tävlingsryttare har nämligen en högre andel som anser att beteendet är problemgrad 2-4 än vad hobbyryttarna har.

Spridda svar gavs även vid frågan om *trafikrädsla*. Vad detta beror på är svårt att svara på. Dels kan det vara så att en del aldrig utsätter sin häst för situationer där det förekommer trafik. Dels kan det vara så att de som har trafikrädda hästar undviker trafik och därför upplevs inte detta som ett problem. Svaren från hur man löser problemen visar på att det finns enstaka personer som helt väljer att undvika det som ger problem. Liknande svar ses när det gäller *sadeltvång*. Sadeltvång är ett problem som kan göra det svårare för hästen att bli ridhäst beroende på hur kraftigt det är. Har man inte upplevt riktigt kraftigt sadeltvång är det svårt att sätta sig in i hur allvarligt det kan vara för alla inblandade. Ibland kan sadeltvång vara ett tecken på att saker inte står rätt till. Hästen kanske har ont någonstans och försöker därför få av sadeln för att bli av med obehaget. Detta är ett helt naturligt beteende för en häst, det är samma teknik de använder för att bli av med rovdjur som har bitit sig fast vid dem (McGreevy 2012).

Bakskygg var ett beteende som var intressant att jämföra mellan ryttare och kuskar. Det går då att utläsa att kuskar upplever bakskygg som ett större problem oftare än vad ryttare gör. Ryttare svarar i högre grad att de upplever det som ett obefintligt eller något mindre problem. Det är dock tydligt att bakskygg upplevs som ett problem av majoriteten av respondenterna. Att kuskar upplever beteendet som större kan bero på att de måste sitta bakom hästarna när de kör plus att en bakskygg häst kan vara svårare att sela och spänna för vagnen. Är hästen då bakskygg blir detta farligt för alla inblandade.

Det är intressant att se bland fritextsvaren att många anser att det är människan som upplever många av de beteenden som är listade i enkäten som problem. Detta kan vara en förklaring till att många graderar problemen lågt då de bedömer

problemen utifrån hästens synvinkel och att det för hästen inte innebär något problem, till exempel att *stanna för att beta* eller *vända hem till stallet*, utan är ett problem för människan. En del respondenter uppger också att de angett lägre problemgrad till problem som de anser vara lätta att lösa. Det innebär att de inte har sett till hästen alls, utan enbart till sin egen upplevelse av problemet. Problemet är lätt att lösa och då är det inte så allvarligt i deras ögon.

4.3. Hantering

Stallgångsrelaterade beteenden får även dessa spridda svar. Däremot ses samma mönster i svaren igen, det beteende som innebär mest skaderisk för människan anses vara farligast, nämligen *kastar sig i stallgången*. *Står inte still och skrapar med hoven i golvet i stallgången* graderas som ett mindre problem. Detta är oftast beteenden som hästmänniskor tycker är irriterande, men som är lätta att träna bort. Enligt 2 kap 10§ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hästhållning (L101) får en häst som står uppbunden i annat än spilta inte lämnas utan uppsikt. Kanske är det därför beteendet inte upplevs som ett stort problem. Inget kan hända så länge hästen hålls under uppsikt. Den som hanterar hästen håller koll på att inget ligger i vägen för hästen att skada sig på. Hästen kan då röra sig och skrapa med hoven hur mycket den vill.

Många upplevde skoning som ett stort problem. Kanske kan det vara för att skoning/verkning är något som måste ske, enligt 2 kap 4§ L101. Det är därför konstigt att beteendet *vill inte lyfta hovarna* inte anses vara ett större problem. Kratsa hovarna är något som bör utföras varje dag för att säkerställa att inga skador eller liknande har skett. För att utföra detta måste hästen lyfta på hovarna. Detsamma gäller vid verkning/skoning. Att dessa två beteenden inte upplevs som lika svåra med tanke på hur de hör ihop är intressant. Detta innebär möjligtvis att *svår att sko* inte enbart innefattar att hästen inte vill lyfta hovarna utan kanske även innebär problem som har högre skaderisk. Exempel på dessa kan vara sparkar eller försöker lägga sig på hovslagaren.

Något annat som är viktigt för hästen är veterinärbesök och medicinering. Trots detta har beteendena *rädd för veterinären*, *spruträdd* och *svår att medicinera i munnen/avmaska* fått spridda svar utan några tydliga extrema svar. Det är intressant att dessa beteenden klassas som mindre problematiska än lastningsproblem. Ofta går det att få alla typer av veterinär och hovslagare ut till hästen, vilket leder till att den inte behöver lastas alls, utom när människan vill förflytta den för sitt eget nöje. Enligt Padalino et al. (2018) ser man transportrelaterade problem hos minst var fjärde person som besvarade deras enkät. Här poängteras att lastningsproblem samt hästar som är oroliga i transporten är det största problemet. I min undersökning

graderas dock inte dessa två frågor lika högt. Här upplevs lastningsproblemet marginellt större än hästar som är oroliga i transporten. Detta kan bero på att det problemet uppmärksammas mest, som det som orsakar flest skador hos både människa och häst. Enligt McGreevy (2012) så beror lastningsproblem på en reaktion som har sitt ursprung i från hästens naturliga beteenden. Den vilda hästen är inte gjord för att gå in i utrymmen där den måste stå stilla, speciellt inte små och trånga utrymmen där den inte kan fly undan eventuella faror. Det är rädslan för sådana utrymmen som gör att hästen inte vill gå in. Ibland beror dock problem med lastningen på människan. McGreevy (2012) menar att en häst som inte får tillräckligt med beröm när den går in i transporten, eller som blir bestraffad när den inte går in, kommer att förknippa transporten med något jobbigt. Detta kommer resultera i att hästen blir svårare och svårare att lasta ju längre tiden går.

Lansade et al. (2019) har gjort en fältstudie kring ryktning och hästens beteenden kring upplevelsen av ryktningen. De kom då fram till att ryktning utförd på ett för hästen korrekt sätt kommer att leda till att den upplever positiva känslor och på så sätt får ett starkare band med den som ryktar. Tyvärr visade studien att majoriteten av hästarna upplevde ryktningen som något negativt och hästarna uppvisade olika beteenden för att få rykten att avslutas. I denna enkät har *aggressiv vid rykt* ansetts som ett medelstort problem, men det finns även ett antal som har uppgett att de inte tycker att det är ett problem alls. Att studera dessa resultat tillsammans med resultatet från Lansade et al. (2019) leder tankarna till att de som hanterar hästarna inte förstår vad det är hästarna försöker säga med sitt aggressiva beteende. Hästarna vill inte bli ryktade och säger ifrån genom att bli aggressiva. Enligt studien är det undvikande beteenden som är tydligast hos de hästar som verkar uppleva ryktningen negativt. Det har gått långt när hästen till slut blir aggressiv för att visa att den inte vill längre. Detsamma gäller all typ av hantering. Här observeras dock en skillnad i svaren. *Aggressiv vid hantering* har graderats som ett stort problem. Varför detta graderats högre än aggressivitet vid rykt är svårt att svara på utifrån denna enkät. Kanske beror det på att hästen vid rykt oftast är uppbunden på ett sätt där den inte kan komma åt att skada den som hanterar den. Detta hade stämt bra överens med mönstret som studerades ovan, där beteenden med större skaderisk upplevs som större problem för respondenterna. Mönstret följs även när det gäller beteenden som *bits* och *sparkas*. Både dessa har graderats som stora problem. Skaderisken för människan kan vara en viktig faktor här.

Stegring är, tillsammans med sparkande och bockande, det starkaste försvaret hästar har mot rovdjur (McGreevy 2012). Det är därför intressant att så många som 19% har svarat att de inte upplever det som ett problem när hästen stegrar när någon leder den. Det finns hjälpmedel specifikt utformade för den här sortens beteenden, stigbett, kanske är det på grund av dessa som det inte upplevs som ett stort problem.

Det är ett beteende som är lätt att korrigera med hjälpmedel. Det mest hållbara, för hästen, människan och deras relation är dock att aldrig sätta hästen i en situation där den känner att den måste stegra.

I undersökningen kan vi se att respondenterna inte upplever stereotypier; *krubbiter, väver, biter sig själva, dricker väldigt mycket eller leker med vattenkoppen, gräver i hagen/boxen, box-/hagvandrar* samt *rullar med huvudet eller tungan*, som särskilt problematiska. Marsden (2002) har dock kommit fram till att hästar som utför stereotypa beteenden oftast lider av stress eller smärta. Det framkommer även i Cooper & McGreevy (2007), samt McGreevy (2012) att bristande hästhållning kan leda till att hästen utvecklar stereotypier. Detta innebär att stereotypier är ett sätt för hästen att hantera ett starkt obehag, stress och frustration (Marsden 2002; Briefer Freymond et al. 2020). Stereotypin i sig är inte ett farligt beteende, det är anledningen till beteendet som är det som borde oroa människan. Trots detta upplever många av respondenterna inte stereotypierna som ett stort problem. Det är inte bara denna undersökning som visar på den här typen av tankar kring stereotypier, även Marsden (2002) skriver om något liknande. Bland annat nämner hon att det är vanligt att människorna tror att det är något fel på hästen, istället för att se till vad beteendet beror på. Hon skriver även att beteendet ofta förbises, så att eventuell vård eller hjälp dröjer länge.

Vid studier på frigående hästar har observationer gjorts som visar på att hästar nästan aldrig lever ensamma (McGreevy 2012). Ensamma hästar kan förekomma vid enstaka fall, men de flyttar ofta runt mellan olika grupper. De grupper som finns är de som knyts ihop av familjeband eller utgörs av enbart hingstar utan en egen flock, så kallade unkarlsgrupper (McGreevy 2012). Att hästar inte tycker om att vara ensamma instängda i en liten box är därför ett ganska naturligt beteende, sett ur hästens perspektiv. Att svaren från enkäten angående detta är så spridda kan bero på att det är ett beteende som i vissa fall är lätt att undvika. Det kan vara ett större problem för de personer som måste lämna en häst ensam inne. Nu för tiden vill många att deras hästar går ensamma i hagen för att minska skaderisken och därför anses det vara ett litet problem med hästar som inte kan ha sällskap i hagen. Detta går emot hästars naturliga beteenden då en häst som inte vill ha sällskap av andra hästar inte beter sig på ett naturligt sätt. Det kan vara läge att undersöka en sådan häst, då ensamhet är ett stort problem för hästens välmående, även om det verkar vara deras eget val.

De vilda hästar som tamhästen härstammar ifrån använder inte täcke eller sadel. Detta är något människan måste lära hästen att använda. När en häst då väljer att visa ett aggressivt beteende måste människan vara beredd att backa och eventuellt undersöka vad som kan vara fel. Ibland är det smärta som utlöser denna typ av beteenden. Det kan till exempel handla om en sadel som inte passar. Svaren kring den här frågan visar inte på några extremer, respondenterna verkar ha olika

uppfattning kring denna typ av beteenden. Hästen försöker förmedla att något är fel och att den inte är intresserad av att utsättas för en sadel eller ett täcke. Forskning visar att hästar kan lära sig att berätta om de vill ha täcke eller inte (Mejdell et al. 2016). Om människan hade lärt sig tyda hästens signaler, hade de aggressiva beteendena troligtvis inte behövt uppstå. Det kan vara så att människan ignorerar signalerna för att de upplever det som att sadel eller täcke är något som vi bestämmer över, inte hästen.

Det var 38% som upplevde *hästens avsaknad av respekt för människan* som ett stort problem. Forskningen visar att det inte finns några bevis på att hästen skulle se oss som sin jämlike (Goodwin et al. 2009). Det innebär att hästen inte förstår innebörden av respekt så som människan tänker sig respekt. Hästen utför beteendet *går över människan* av en annan anledning. Inlärd beteenden beror ofta på att hästen har lärt sig att den får det den vill om den utför ett visst beteende, så kallad positiv förstärkning (Goodwin et al. 2009). Det kan handla om mat eller godis eller kanske ett sätt att slippa undan något obehagligt, så kallat negativ förstärkning.

Det fanns tre frågor som hjälper till att sätta nivån för vad människor anser vara ett problembeteende. Det handlar om *rullar sig i hagen, skitar ner i boxen* samt *bajsar i vattenkopp och krubba*. Dessa har överlag angetts som att inte utgöra ett problem. Utifrån detta kan slutsatsen dras att beteenden som enbart innebär merjobb för den som hanterar hästen, inte anses vara problematiskt, en häst som utför dessa beteenden är inte en problemhäst. Respondenterna anser däremot att det innebär ett problem när hästen börjar rymma ur box eller hage, vare sig den rymmer ensam eller också släpper ut andra hästar. En häst som är ute och springer lös utgör en skaderisk för alla. Den kan skada sig själv eller hästar som den kanske inte har någon relation till. Om hästar kommer ut på vägen utgör de en stor skaderisk för de människor som sitter i fordonen. Blir hästarna stressade utgör de även en risk för de som ska fånga in dem, till exempel kan de bli sparkade om de kommer i kläm mellan flera stressade hästar. Skillnaden på detta beteende och till exempel *skitar ner i boxen* anser jag vara skaderisken. Inget av dessa beteenden är något som människan kan träna in hos en häst. Det handlar inte om felhantering eller liknande. Det kan också vara de olika skaderiskerna som avgör hur de som svarat valt att gradera problemen.

Överlag har de som svarat visat på en förståelse, i sina fria svar, för att hästen kan uppleva några beteenden mer problematiska än människan. Det finns även de som har insett att en del av beteendena ger mer problem för människan än för hästen, då det är ett naturligt beteende för hästen. Vid jämförelser mellan dessa svar och svaren som getts på frågorna väcks tankar kring hur de funderat när de svarat. En del har angett att de har svarat med låg problemgrad för beteenden som är lätta att lösa, medan andra uppger att svar med låg problemgrad är de som beror på när

människan har gjort fel. Detta tyder på att de har valt att utgå från ett perspektiv där människan är den huvudsakliga anledningen till problemet, inte hästen.

4.4. Problemlösning

I fritextsvaren nämns veterinär eller sakkunnig inte speciellt frekvent, något som dyker upp oftare är dock equiterapeut. En equiterapeut jobbar med bland annat massage, kiropraktik och akupunktur. Att dessa kontaktas oftare än veterinärer tyder på att de som äger hästarna hyser väldigt stor tilltro till denna yrkesgrupp, eller låg tilltro till veterinärer. Priset kan även vara en avgörande faktor, då veterinärkostnader ofta är högre än kostnaden för en massagebehandling. Många gånger kan dock den här typen av resonemang leda till högre kostnader, då hästen inte har blivit undersökt grundligt av en veterinär innan equiterapeuten lossar på spänningar i kroppen. Dessa spänningar kan nämligen vara ett symptom på att hästen har smärta på annat ställe, som då dyker upp efter en terapeutisk behandling. Många verkar lita på att människorna de har runt sig har all kunskap som krävs för att kunna lösa vilket problem som än dyker upp. Många refererar till stallägare eller hästhandlare på grund av deras stora erfarenhet av olika hästar. Om dessa har någon typ av utbildning framgår inte av svaren, så det är svårt att utgå ifrån annat än att det är erfarenheten som refereras till i svaren.

Vad gäller orsaker är de flesta överens om att smärta, rädsla, stress och tidigare erfarenheter ligger till grund för problembeteenden som hästen utvecklar. Detta tyder på en förståelse för hur hästen fungerar som naturlig varelse. Ett fåtal har svarat att det beror på att hästen räknar ut och jäklas, samt att det handlar om ett trots- eller dominansbeteende. Goodwin et al. (2009) skriver i sin artikel att hästen inte tänker så, och att det är på grund av det här tankesättet som begreppet hästviskare grundades förr i tiden. De som jobbade utifrån ett annat synsätt än den traditionella dominansläran ansågs viska till hästen, och fick den därför att göra det andra misslyckades med. Vad det egentligen handlar om är att "hästviskarna" hade börjat studera hästens beteenden och insåg att hästar inte betedde sig mot oss på samma sätt som de betedde sig mot andra hästar.

Baragli et al. (2015) har undersökt hur hästen reagerar på olika träningsmetoder. Där kommer de fram till att träning med negativ förstärkning inte alls behöver orsaka hästen något obehag. Detta så länge träningen sker på rätt sätt. De nämner även att en kombination av positiv och negativ förstärkning är det bästa när man jobbar från marken. Dock kan det vara svårare att genomföra positiv förstärkning uppifrån hästryggen. Fritextsvaren som gavs till frågan om hur hästen tränades visar att många anammat relationsbaserad/positiv förstärkning som ett sätt att träna sin häst. Många använder sig även av så kallad horsemanship-träning. Dessa är oftast

grundade i negativ förstärkning då man jobbar mycket med människans position i förhållande till hästen för att kunna applicera rätt typ av tryck. Många av respondenterna uppvisar en förståelse för att många av problemen uppkommer på grund av att människan inte har tränat tillräckligt mycket eller på ett korrekt sätt. Enligt Baragli et al. (2015) är varken positiv eller negativ förstärkning fel, dock bör man enligt Goodwin et al. (2009) undvika den typ av träning som föreslår att vi blir ledare över hästen, då hästen inte ser oss som en av dem. Trots detta är ledarskapsträning och ledarskapsövningar med bland svaren för hur respondenterna tränar med sina hästar. Frågan ställdes som ett sätt att ta reda på vilken träningsmetod som är vanligast, dock har många svarat på hur de skulle jobba för att lösa ett problem, vilket inte riktigt var tanken.

Majoriteten av respondenterna har svarat att de inte har tänkt sig sälja en problemhäst. I jämförelsen mellan yrkesverksamma och icke-yrkesverksamma syns en marginell skillnad i svaren. Fritextsvaren talar om att de yrkesverksamma som säljer är noga med var hästen hamnar, det är ofta hästar med tidigare problemhistorik som säljs då, eller så handlar det om hästar som inte passar in i en verksamhet. Fritextsvaren visar även på en större självinsikt, många inser att de vill annat än hästarna vill, och då får de ändra sina egna drömmar eller byta häst. Vissa hävdar att alla problem går att lösa och att de alltid lyckats lösa de problem som har upptäckts hos dem. Det är större andel svar med självinsikt, än svar som tyder på prestige. Även detta är ett tecken på att respondenterna har en insikt i att problembeteenden beror på människan och inte hästen.

Samma mönster går att se i frågorna om att avliva eller köpa en problemhäst. De som kan tänka sig att avliva gör det med hästens bästa i syfte. Det skrivs om bland annat kronisk smärta eller ålder. Det är väldigt intressant att majoriteten kan tänka sig att köpa en problemhäst. Många av fritextsvaren belyser att det beror på vilken typ av problembeteende hästen har, men också att det beror på deras egen kompetens. De anger även att de skulle frågat tränare och veterinär om råd innan de genomför köpet, för att säkerställa att de har rätt hjälp runt sig från början.

Cirka 70% av respondenterna har skrivit att de rekommenderar att den som har en problemhäst ska ta hjälp av någon kunnig. Vad som anses som kompetens eller kunnighet kan variera stort dock. Enligt enkäten är det veterinär och tränare de flesta frågar när de behöver hjälp. Veterinären är utbildad i allt som kan bli fel med hästen, medan tränaren kan ha sett hästen sedan innan och kanske kan läsa av vad som har förändrats. I enkäten klargörs inte om tränaren är utbildad eller inte, därför räknas den som både och. Utöver detta är det equiterapeut samt erfarna hästmänniskor/stallkamrater som respondenterna ber om hjälp. Det specificeras inte heller här vilken utbildning eller kompetens dessa människor har, det nämns enbart att de är erfarna eller kunniga. Även etolog nämns bland de utbildade personer som bör tillfrågas. Det dessa svar säger oss är att majoriteten tycker att

hjälp är den rätta vägen att gå, men de är inte överens om vilken kompetens personen som erbjuder hjälp ska ha.

4.5. Samhällsrelevans, etik och hållbarhet

Hästar är inte byggda för att bli ridna. Trots detta har de blivit ridna under en väldigt lång tid (Goodwin 2007). Vi får fler och fler hästar i Sverige, och hästhanteringen är farlig. Ovanpå detta har det visat sig att hästmänniskor är bra på att överskatta sin egen förmåga (Williams et al. 2018).

I Sverige finns det inte så mycket statistik över problembeteende, men enligt Romness et al. (2020) är det i Australien vanligt förekommande med farliga beteenden vid ridning. I Sverige skadas 6000 människor varje år så illa när de hanterar och rider hästar att de behöver uppsöka akutvård (Angerås et al. 2019). Många hästrelaterade olyckor sker på grund av missförstånd (Christensen et al. 2021). För att minska risken för dessa missförstånd samt ge hästarna bästa möjliga chans till god välfärd behöver förståelsen och kunskapen om hästarnas naturliga beteenden öka. Resultaten av den här studien ger oss en inblick i attityder och kunskapsnivåer hos hästmänniskorna i Sverige. Svaren visar också vart de vänder sig när de har problem. Detta hjälper oss som arbetar både teoretiskt och praktiskt att möta de kunskapsbehov som syns.

Etiskt så brottas hästsporten med kritik från ett ökande antal människor som ifrågasätter varför vi kan använda brutala metoder och tvång mm, särskilt inom tävling med häst. Med ökad förståelse och kunskap så kan hästhållningen och träningen av hästar bli mer hästvänlig och lättare att argumentera för ur ett etiskt perspektiv.

4.6. Sammanfattning och framtida tankar

4.6.1. Slutsatser

Med hjälp av den här undersökningen kan slutsatsen dras att respondenterna har en insikt i vad problembeteenden hos häst beror på. Många svar visar på en insikt i vad människan har för åverkan på hästarnas naturliga beteenden, men även att de har ett ansvar i att välja en häst som passar till det planen är att använda den till. När det gäller beteenden som forskningen kan visa att hästarna lider av, i första hand stereotypa beteenden, visar enkäten att majoriteten av respondenterna inte upplever dessa som ett stort problem. Svaren visar även att vissa beteenden, som beror på

naturligt beteende hos hästarna, ses som ett stort problem hos människorna. Här handlar det till exempel om lastning, som för hästen är onaturligt, sticker på hemvägen, samt kan inte vara ensam inne. Dessa beror på hästens naturliga beteenden, alltså mår hästen inte dåligt av att utföra beteendet.

Det framgår även att olika respondentkategorier kan uppleva samma beteenden som olika grader av problematiska. Respondenterna söker en något odefinierad kompetens när de behöver hjälp. Veterinär, tränare, equiterapeut och etolog är de utbildade personer de väljer att ta hjälp av. Utöver det lägger de mycket tilltro till personer med erfarenhet av många olika hästar, oavsett utbildning eller inte. Majoriteten är dock överens om att de som inte känner att de reder ut sina problemhästar ska ta hjälp.

4.6.2. Framtida forskning

En undersökning av förekommande problembeteenden i olika grenar eller användningsområden kanske kan vara en framtida tanke. Jag hade även varit intresserad av att se en studie kring likheter och skillnader mellan tävlingshästar och hästar som hålls enbart för hobbyridning. Här finns ofta stora skillnader mellan hästhållning och utrustning.

Någon mer forskning angående vilken typ av problembeteende som upplevs vid olika typer av träningssätt hade varit intressant att ta del av i framtida studier.

Referenser

Angerås, M.H., docent, Universitetssjukhusöverläkare, T., kirurgi, V. & sjukhuset, S. universitetssjukhuset/Östra (2019-11-15). Skador inom ridsporten – förebyggande av största vikt. *Läkartidningen*. <https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/artiklar-1/klinisk-oversikt/2019/11/skador-inom-ridsporten-forebyggande-av-storsta-vikt/> [2021-06-05]

Baragli, P., Padalino, B. & Telatin, A. (2015). The role of associative and non-associative learning in the training of horses and implications for the welfare (a review). *Ann Ist Sanità*, 51 (1), 40–51. https://doi.org/10.4415/ANN_15_01_08

Borstel, U.K. von & Glißman, C. (2014). Alternatives to Conventional Evaluation of Rideability in Horse Performance Tests: Suitability of Rein Tension and Behavioural Parameters. *PLOS ONE*, 9 (1), e87285. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0087285>

Briefer Freymond, S., Beuret, S., Ruet, A., Zuberbühler, K., Bachmann, I. & Briefer, E.F. (2020). Stereotypic behaviour in horses lowers stress but not spatial learning performance. *Applied Animal Behaviour Science*, 232, 105099. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2020.105099>

Casey, V., McGreevy, P.D., O’Muiris, E. & Doherty, O. (2013). A preliminary report on estimating the pressures exerted by a crank noseband in the horse. *Journal of Veterinary Behavior*, 8 (6), 479–484. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2013.06.003>

Christensen, J.W., Munk, R., Hawson, L., Palme, R., Larsen, T., Egenvall, A., König von Borstel, U.U. & Rørvang, M.V. (2021). Rider effects on horses’ conflict behaviour, rein tension, physiological measures and rideability scores. *Applied Animal Behaviour Science*, 234, 105184. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2020.105184>

Cook, W.R. & Kibler, M. (2019). Behavioural assessment of pain in 66 horses, with and without a bit. *Equine Veterinary Education*, 31 (10), 551–560. <https://doi.org/10.1111/eve.12916>

Cooper, J. & McGreevy, P. (2007). Stereotypic Behaviour in the Stabled Horse: Causes, Effects and Prevention without Compromising Horse Welfare. I: Waran, N. (red.) *The Welfare of Horses*. Dordrecht: Springer Netherlands, 99–124. https://doi.org/10.1007/978-0-306-48215-1_5

Fenner, K., Yoon, S., White, P., Starling, M. & McGreevy, P. (2016). The Effect of Noseband Tightening on Horses' Behavior, Eye Temperature, and Cardiac Responses. *PLOS ONE*, 11 (5), e0154179. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0154179>

Goodwin, D. (2007). Horse Behaviour: Evolution, Domestication and Feralisation. I: Waran, N. (red.) *The Welfare of Horses*. Dordrecht: Springer Netherlands, 1–18. https://doi.org/10.1007/978-0-306-48215-1_1

Goodwin, D., McGreevy, P., Waran, N. & McLean, A. (2009). How equitation science can elucidate and refine horsemanship techniques. *The Veterinary Journal*, 181 (1), 5–11. <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2009.03.023>

Grigg, E.K. & Kogan, L.R. (2019). Owners' attitudes, knowledge, and care practices: exploring the implications for domestic cat behavior and welfare in the home. *Animals*, (9)

Hockenull, J. & Creighton, E. (2013). Training horses: Positive reinforcement, positive punishment, and ridden behavior problems. *Journal of Veterinary Behavior*, 8 (4), 245–252. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2012.06.002>

Lansade, L., Bonneau, C., Parias, C. & Biau, S. (2019). Horse's emotional state and rider safety during grooming practices, a field study. *Applied Animal Behaviour Science*, 217, 43–47. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2019.04.017>

Marsden, D. (2002). A new perspective on stereotypic behaviour problems in horses. *In Practice*, 24 (10), 558–569. <https://doi.org/10.1136/inpract.24.10.558>

McGreevy, P. (2012). *Equine Behavior - E-Book: A Guide for Veterinarians and Equine Scientists*. 2. uppl. Edinburgh: Saunders Ltd. <https://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=3&sid=cca324a6-0e70-4352-8a81-b2a0f192967f%40pdc-v-sessmgr02&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHVpZCZsYW5nPXN2JnNpdGU9ZWZzLWxpdmUmc2NvcGU9c2l0ZQ%3d%3d#AN=973598&db=nlebk> [2021-05-24]

Mejdell, C.M., Buvik, T., Jørgensen, G.H.M. & Bøe, K.E. (2016). Horses can learn to use symbols to communicate their preferences. *Applied Animal Behaviour Science*, 184, 66–73. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2016.07.014>

Mellor, D.J. (2020). Mouth Pain in Horses: Physiological Foundations, Behavioural Indices, Welfare Implications, and a Suggested Solution. *Animals*, 10 (4), 572. <https://doi.org/10.3390/ani10040572>

Padalino, B., Rogers, C.W., Guiver, D., Bridges, J.P. & Riley, C.B. (2018). Risk Factors for Transport-Related Problem Behaviors in Horses: A New Zealand Survey. *Animals*, 8 (134)

Romness, N., Fenner, K., McKenzie, J., Anzulewicz, A., Burattini, B., Wilson, B. & McGreevy, P. (2020). Associations between Owners' Reports of Unwanted Ridden Behaviour and In-Hand Behaviour in Horses. *Animals*, 10 (12), 2431.

<https://doi.org/10.3390/ani10122431>

Williams, J., Marlin, D., Pal, L. & Randle, H. (2018). Do Horse Owners Know How To Care For Their Horses? *Proceedings of International Society for Equitation Science* 2018, september 2018. <https://hartpury.pure.elsevier.com/en/publications/do-horse-owners-know-how-to-care-for-their-horses> [2021-07-21]

Yngvesson, J., de Boussard, E., Larsson, M. & Lundberg, A. (2016). Loading horses (*Equus caballus*) onto trailers—Behaviour of horses and horse owners during loading and habituating. *Applied Animal Behaviour Science*, 184, 59–65. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2016.08.008>

Tack

Jag skulle vilja rikta ett stort tack till mina handledare, Jenny Yngvesson och Anna Lundberg. Utan er hade inte alla idéer kommit till. Jag vill tacka mina vänner som ställde upp som testpersoner när min enkät konstruerades, samt alla som har tagit sig tid att svara på den. Sist men inte minst vill jag tacka alla nära och kära som kommit med hejarop och stöttning. Utan er hade inte detta arbete funnits.

Bilaga 1

1. NÅGRA FRÅGOR OM DIG

På nästa sida kommer du få svara på några frågor om dig själv och ditt liv med hästar.

2.

Kön

Kvinna

Man

icke-binär

Annat

Ålder

<20 år

20-40 år

40-60 år

>60 år

Hur många år har du varit aktiv med hästar?

Har du någon hästrelaterad utbildning?

Nej

Ja, ange vilken _____

Är du yrkesverksam inom hästnäringen?

Ja

Nej

På vilket sätt är du aktiv?

Tävlingsryttare

Tävlingskusk

Hobbyryttare

Hobbykusk

Hästkötare

Ridlärare på ridskola

A-tränare

B-tränare

C-tränare

Aktiv inom hästunderstödda insatser

Coach

Hästpsykolog

Etolog

Unghästutbildare

Beridare

Uppfödare

Veterinär

Djurvårdare

Hovslagare

Annat? _____

Äger du eller har du ägt häst?

Nej

Ja, hur många? (Summan av nu ägda samt ägda tidigare i livet)

Hur många år har du ägt häst?

<1

1-5

5-10

>10

Är du medryttare?

Ja

Nej

Hur många hästar har du haft ansvar för "i ditt liv"?

Ägt/foderhäst/klienter/patienter/kundhästar

0

1-5

5-10

10-20

20-50

50-100

Fler än 100

3. NÅGRA FRÅGOR OM HÄSTAR OCH PROBLEMBETEENDE

På de efterföljande sidorna kommer du få frågor om problembeteenden och deras orsaker.

4. Ridning/Körning

I vilken utsträckning anser du att nedanstående beteende är ett problem? Nedan följer att antal beteenden som kan ske under ridning/körning. Vänligen gradera dessa från 0-5 där 0 är inget problem alls och 5 är ett väldigt stort problem. Kom ihåg att för att få 0 måste du först flytta markören till höger och sen tillbaka till vänster.

Går inte att sitta upp på

min

1

2

3

4

max

Står inte still vid uppsittning

min

1

2

3

4

max

Står inte still när man spänner för

min

1

2

3

4

max

Bockar

min

1

2

3

4

max

Sticker när man rider/kör

min

1
2
3
4
max
Går långsamt på väg bort från stallet/hagen
min
1
2
3
4
max
Vänder hemåt på eget initiativ
min
1
2
3
4
max
Springer/skenar på väg hem
min
1
2
3
4
max
Stegrar när man rider/kör
min
1
2
3
4
max
Lägger sig när man rider/kör
min
1
2
3
4
max
Stannar ofta på hinder
min
1
2
3
4
max
Vägrar röra sig när man rider/kör
min
1
2
3
4
max
Kliar sig när man rider/kör
min
1
2

3
4
max
Stannar och äter i naturen
min
1
2
3
4
max
Stannar och äter under staket på ridbanan
min
1
2
3
4
max
Vänder sig om och biter ryttaren i foten/benet
min
1
2
3
4
max
Går mot träd för att skrapa av ryttaren
min
1
2
3
4
max
Sparkar mot andra hästar
min
1
2
3
4
max
Biter mot andra hästar
min
1
2
3
4
max
Vill alltid gå nära en annan häst
min
1
2
3
4
max
Vill inte gå först i ledet
min
1
2
3
4

max
Sparkar mot skänkel
min
1
2
3
4
max
Sparkar mot spö/körspö
min
1
2
3
4
max
Byter inte gångart vid rätt hjälp
min
1
2
3
4
max
Byter gångart på eget bevåg
min
1
2
3
4
max
Svår att styra
min
1
2
3
4
max
Svår att stanna
min
1
2
3
4
max
Passgång
min
1
2
3
4
max
Kastar av
min
1
2
3
4
max
Rycker ner huvudet vid ridning/körning

min

1

2

3

4

max

Lägger tungan över bättet

min

1

2

3

4

max

Har tungan utanför munnen

min

1

2

3

4

max

Gapar

min

1

2

3

4

max

Gnisslar tänder

min

1

2

3

4

max

Sadeltvång/problem att sela

min

1

2

3

4

max

Bakskygg

min

1

2

3

4

max

Spörrädd

min

1

2

3

4

max

Kan inte ridas/köras ensam

min

1

2
3
4
max
Rädd för vatten/fläckar på marken
min
1
2
3
4
max
Trafikrädd
min
1
2
3
4
max
Hundrädd
min
1
2
3
4
max
Stannar och vill "kissa", går in på mitten tex
min
1
2
3
4
max
Står inte still när man sitter av
min
1
2
3
4
max
Står inte still när man selar av
min
1
2
3
4
max
Ljudkänslig
min
1
2
3
4
max
Svår att få in på tävlingsbanan
min
1
2
3

4
max
Rädd i mörker
min

1

2

3

4

max

Rädd i blåst

min

1

2

3

4

max

Annat

Har du någon gång upplevt någon av ovanstående med hästar du har hanterat/mött?

Ja

Nej

5. Hantering

I vilken utsträckning anser du att nedanstående beteende är ett problem? Nedan följer att antal beteenden som kan ske under hantering. Vänligen gradera dessa från 0-5 där 0 är inget problem alls och 5 är ett väldigt stort problem. Kom ihåg att för att få 0 måste du först flytta markören till höger och sen tillbaka till vänster.

Vill inte lyfta hovarna

min

1

2

3

4

max

Bits

min

1

2

3

4

max

Sparkar mot människor

min

1

2

3

4

max

Sparkar mot andra hästar

min

1

2

3

4

max

Stegrar sig när man leder

min

1

2

3

4

max

Aggressiv mot andra djur

min

1

2

3

4

max

Rädd för andra djur

min

1

2

3

4

max

Står inte still i stallgången

min

1

2

3

4

max

Skrapar med hoven på golvet i tex stallgången

min

1

2

3

4

max

Aggressiv vid ryktning

min

1

2

3

4

max

Kastar sig när man binder upp den

min

1

2

3

4

max

Svår att sko

min

1

2

3

4

max

Svår att klippa

min

1
2
3
4
max
Svår att tvätta/spola
min
1
2
3
4
max
Rädd för veterinären
min
1
2
3
4
max
Spruträdd
min
1
2
3
4
max
Svår att avmaska/medicinera i munnen
min
1
2
3
4
max
Svår att lasta
min
1
2
3
4
max
Orolig i transporten
min
1
2
3
4
max
Kastar sig ut ur transporten
min
1
2
3
4
max
Aggressivt beteende vid hantering
min
1
2

3
 4
 max
 Aggressiv när man står utanför boxen/spiltan
 min
 1
 2
 3
 4
 max
 Rumpan mot när man ska hämta i hage
 min
 1
 2
 3
 4
 max
 Rumpan mot när man ska hämta i box/spilta
 min
 1
 2
 3
 4
 max
 Öronen bak när man ska hämta i hage
 min
 1
 2
 3
 4
 max
 Öronen bak när man ska hämta i box/spilta
 min
 1
 2
 3
 4
 max
 Väver
 min
 1
 2
 3
 4
 max
 Krubbiter
 min
 1
 2
 3
 4
 max
 Drar med tänderna mot galler eller annan inredning
 min
 1
 2
 3
 4

max
Biter sig själv
min
1
2
3
4
max
Boxvandrar
min
1
2
3
4
max
Hagvandrar
min
1
2
3
4
max
Gör rörelser med tungan utanför munnen
min
1
2
3
4
max
Skakar/rullar med huvudet upprepade gånger i följd
min
1
2
3
4
max
Dricker överdrivet eller leker med vattenkopp
min
1
2
3
4
max
Täckesätare - biter/river sönder sitt eget eller andras täcken
min
1
2
3
4
max
Mobbar andra hästar
min
1
2
3
4
max
Mobbas av andra hästar

min

1

2

3

4

max

Trampar av sig skorna

min

1

2

3

4

max

Skadar sig själv hela tiden

min

1

2

3

4

max

Tuggar/gnager på stolpar

min

1

2

3

4

max

Tuggar/gnager på väggar

min

1

2

3

4

max

Gräver i hagen/lösdriften eller grusgolv i box/spilta

min

1

2

3

4

max

Äter strö

min

1

2

3

4

max

Äter foder för fort (risk för foderstrupsförstoppning)

min

1

2

3

4

max

Hungrig, för fodermotiverad

min

1

2
3
4
max
Nafsar/biter efter godis
min
1
2
3
4
max
Kräsen med foder
min
1
2
3
4
max
Frusen
min
1
2
3
4
max
Rullar sig, smutsar ner sig
min
1
2
3
4
max
Bajsar i vattenhink/kopp/krubba/på foder
min
1
2
3
4
max
Stökar till i boxen/svår att mocka till
min
1
2
3
4
max
Biter sönder inredning/krubbor osv
min
1
2
3
4
max
Rymmer ur hagen
min
1
2
3

4
max
Öppnar haggrinden så alla hästar kommer ut
min
1
2
3
4
max
Öppnar boxdörren åt sig själv
min
1
2
3
4
max
Släpper ut andra ur boxen
min
1
2
3
4
max
Aggressiv vid sadling/selning
min
1
2
3
4
max
Aggressiv när man lägger på/tar av täcke
min
1
2
3
4
max
Sadeltvång
min
1
2
3
4
max
Drar upp huvudet när man ska tränsa
min
1
2
3
4
max
Biter i bettet när man tränas av
min
1
2
3
4
max

Huvudskygg

min

1

2

3

4

max

Kan inte vara ensam inne

min

1

2

3

4

max

Kan inte vara ensam ute

min

1

2

3

4

max

Klaustrofobisk

min

1

2

3

4

max

Spörrädd

min

1

2

3

4

max

Kan ej ha sällskap i hagen

min

1

2

3

4

max

Aggressiv mot särskild grupp människor, tex barn, ett visst kön.

min

1

2

3

4

max

Foderaggressiv när man serverar fodret

min

1

2

3

4

max

Aggressiv om den har foder när man kommer in i box/spilta/hage

min

1
2
3
4
max
Aggressiv mot andra hästar vid fodring/när den har foder
min
1
2
3
4
max
Kliar sig mot människa efter ridning
min
1
2
3
4
max
Kliar sig mot människa i andra situationer
min
1
2
3
4
max
Sticker när man leder
min
1
2
3
4
max
Vägrar röra sig när man leder
min
1
2
3
4
max
Rädd för allt
min
1
2
3
4
max
Rädd för vatten/fläckar på marken
min
1
2
3
4
max
Rädd i mörker
min
1
2

3
4
max
Rädd i blåst
min
1
2
3
4
max
Svår att fånga i hagen
min
1
2
3
4
max
Avsaknad av respekt för människor t.ex går över dem
min
1
2
3
4
max
Ljudkänslig
min
1
2
3
4
max
Apati/inlärd hjälplöshet
min
1
2
3
4
max
För lekfull - ser inte skillnad på lek och allvar
min
1
2
3
4
max
För bunden till den som hanterar den
min
1
2
3
4
max
Annat

Har du någon gång upplevt någon av ovanstående med hästar du har hanterat/mött?

Ja

Nej

6. Nedan följer några frågor om orsaken till problembeteendet samt hur man löser problemen.

Fyll i alla alternativ som stämmer enligt dig, fundera inte på vad din kompis hade gjort.

Vad gör Du för att lösa problemet?

Inget, har aldrig stött på ett problembeteende

Googlar, letar på nätet

Lägger upp en plan och tränar själv

Ber om hjälp på sociala medier

Ber om hjälp från mina vänner

Ber om hjälp från min tränare

Skickar iväg hästen till någon som löser problemet till mig

Rådfrågar min veterinär

Rådfrågar min hovslagare

Rådfrågar annan utbildad person- ange vilken i efterföljande fråga

Utgår från egna erfarenheter och provar mig fram

Undviker det som utlöser problemet

Tränar på som vanligt, problem brukar försvinna av sig själv.

Kontrollerar så att hästens grundläggande behov är uppfyllda

Låter hästen vara ett tag, den kanske behöver en paus för att smälta intryck

Annat _____

7.

Om du rådfrågar en annan utbildad person, vilken typ av utbildning har denna?

Om du själv tränar- Hur skulle du beskriva träningen/vilken träningsmetod du använder för att lösa problemet?

Vilken kompetens söker Du när du behöver hjälp?

Företagare som kan visa att de har professionell verksamhet

Kontakter som jag får på Rekommendationer från vänner

kontakter som jag får på Rekommendationer från sociala medier

Personer med svensk utbildning

Personer med internationell utbildning

Min tränare

Kontakter jag får via Svenska Ridsportförbundet

Kontakter som jag får via Svensk Travsport

Kontakter via Sveriges Akademiska Etologer

Ridskola

Ridlärare

Veterinär

Equiterapeut

Stallkompisar

Annat _____

Vad tror Du att problembeteendet kan bero på?

Fyll i alla alternativ som enligt dig kan bidra till problembeteende hos häst.

Smärta

Sjukdom

Rädsla

Utträkad
 Räknar ut/jäklas
 Trots
 Dominans
 Stress
 Ålder
 Utbildning
 Utrustning
 Hovvård
 Tandvård
 Stall eller lösdrift
 Boxstorlek
 Foder
 Strömaterial
 Träningsmetod
 Stam
 Ras
 Ponny
 Storhäst
 Färg- ange vilken i efterföljande fråga
 Tidigare erfarenheter
 Miljö under uppfödning
 Avvänjning, tidpunkt
 Avvänjning, metod
 Tidigare ägare/ryttare/kusk/tränare
 Kön-ange vilket i efterföljande fråga
 Brunst (egen)
 Brunst (annan individ)
 Apati/inlärd hjälplöshet
 Inlärd beteenden
 Kraven på hästen är för högt satta
 Nya levnadsförhållanden
 Spontan glömska/återfall
 Konkurrens om resurser
 Temperament
 Litar ej på människor
 Ättider/ätuppehåll
 Överskottsenergi/uppdämt rörelsebehov
 Kronisk sjukdom/smärta
 Avsaknad av sinnen, tex syn, hörsel
 Storlek på hagar
 Underlag i hagar
 Social och fysisk kontakt
 Annat _____

8.

Vilken färg anser du att problembeteendet kan bero på?

Vilket kön anser du att problembeteendet kan bero på?

Har du funderat på att sälja en häst på grund av problembeteende?

Ja

Nej

Kommentar (frivilligt)

Har du funderat på att avliva din häst på grund av problembeteende?

Ja

Nej

Kommentar (frivilligt)

Skulle du köpa en häst som uppvisar ett problembeteende?

Ja

Nej

Kommentar (frivilligt)

Slutligen- Vilket råd skulle du vilja ge till någon som har en problemhäst?

Har du frågor, kontakta mig på amandabirgestrandjonsson@gmail.com

Tack för din medverkan!